

**UNIVERZA V MARIBORU
PRAVNA FAKULTETA**

JASMINA VENGUST OTOREPEC

**ZADRUŽNIŠTVO PRI NALOŽBAH V
OBNOVLJIVE VIRE ENERGIJE**

Diplomsko delo

Maribor, 2016

**UNIVERZA V MARIBORU
PRAVNA FAKULTETA**

**DIPLOMSKO DELO
ZADRUŽNIŠTVO PRI NALOŽBAH V
OBNOVLJIVE VIRE ENERGIJE**

Študent: Jasmina Vengust Otorepec

Številka indeksa: 71122224

Študijski program: UNI-PRAVO

Študijska smer: Javna uprava

Mentor: dr. Rajko Knez

Maribor, julij 2016

Zahvala

Zahvaljujem se mentorju dr. Rajku Knezu za strokovne nasvete in konstruktivno pomoč pri pripravi diplomskega dela.

Za osebno vzpodbudo do zaključka študija se zahvaljujem mojemu Robiju.

KAZALO

KRATICE UPORABLJENE V DIPLOMSKI NALOGI	VI
POVZETEK	VII
SYNOPSIS	IX
1. UVOD	1
2. PRAVNA PODLAGA OBNOVLJIVIH VIROV ENERGIJE IN ZADRUŽNIŠTVA	5
2.1. Zakonodaja v RS	5
2.1.1. Zakonski akti	5
2.1.2. Pravilniki in Uredbe	7
2.1.3. Energetski koncept Slovenije	8
2.1.4. Nacionalni akcijski načrt za obnovljivo energijo	9
2.2. Zakonodaja Evropske unije	10
2.2.1. Podnebno-energetski (zakonodajni) paket EU (20/20/20 do 2020)	11
2.2.2. Direktiva 2009/28/ES	12
2.2.3. Druge Direktive	12
2.2.4. Uredba 1435/2003/ES	13
2.3. Drugi pravni viri	14
3. ZGODOVINA ZADRUŽNIŠTVA IN TRENUTNI POLOŽAJ ENERGETSKIH ZADRUG V EVROPI ...	15
3.1. Razvoj zadružništva v Evropi	15
3.2. Osnovni modeli energetskih zadrug v Evropi	17
3.2.1. Potrošniške energetske zadruge	17
3.2.2. Investicijske ali naložbene energetske zadruge	18
3.2.3. Model investicijsko partnerske energetske zadruge	20
3.3. Razvoj zadružništva kot oblike naložb v obnovljive vire energije v nekaterih državah EU	21
3.3.1. Belgija	22
3.3.2. Nizozemska	23
3.3.3. Francija	23
3.3.4. Velika Britanija	24
3.3.5. Škotska	24
3.3.6. Grčija	25
3.3.7. Italija	25
3.3.8. Španija	25
3.3.9. Avstrija	26

3.3.10. Hrvška.....	26
4. PRAVNI POLOŽAJ ENERGETSKIH ZADRUG - REScoop v NEMČIJI IN NA DANSKEM	28
4.1. Splošno o REScoop	28
4.2. Energetske zadruge v Nemčiji	29
4.2.1. Primer energetske zadruge Friedrich-Wilhelm Raiffeisen v Nemčiji.....	32
4.3. Energetske zadruge na Danskem	33
4.3.1. Primer energetske zadruge Middelgrunden na Danskem	35
5. POLOŽAJ ZADRUŽNIŠTVA KOT OBLIKA NALOŽB V OBNOVLJIVE VIRE ENERGIJE V REPUBLIKI SLOVENIJI	37
5.1. Splošno	37
5.2. Programi in projekti Evropske unije pomembni za RS	39
5.2.1. INTEREG IVC	39
5.2.2. RETS.....	39
5.3. Postopek ustanovitve energetske zadruge v RS in članstvo	40
5.4. Ustanovitev SCE s sedežem v Sloveniji.....	43
5.5. Primeri energetskih zadrug v Sloveniji	43
6. SKLEP	47
7. BIBLIOGRAFIJA.....	51
VIRI.....	51
LITERATURA.....	51

KRATICE UPORABLJENE V DIPLOMSKI NALOGI

AN-OVE 2020 - Akcijski načrt za obnovljivo energijo za obdobje 2010 - 2020

EEG - Nemški energetska zakon

EKS - Energetski koncept Slovenije

EU - Evropska unija

EZ-1 - Energetski zakon

INTEREG IVC - Interregional cooperation

NEP - Nacionalni energetska program

OVE- Obnovljivi viri energije

OZN - Organizacija združenih narodov

REScoop(s) - Renewable energy cooperative

RETS - Renewable Energies Transfer System

RS - Republika Slovenija

SCE - Evropska zadruga

URE - Učinkovita raba energije

ZZad-UPB2 - Zakon o zadrukah

POVZETEK

Do leta 2020 bo vsaj 20 odstotkov bruto končne porabe energije v Evropski uniji potrebno proizvesti iz obnovljivih virov energije.¹ V zadnjih letih se v določenih evropskih državah za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije subjekti vse pogosteje povezujejo v energetske zadruge. Nemčija in Danska imata v tem pogledu najbolj izpopolnjeno zakonodajo, prav tako pa je v teh dveh državah tovrstna oblika naložb v OVE najbolj razširjena. Medtem, ko sta je Danska osredotočila predvsem na vetrno energijo, nemške zadruge uporabljajo bolj razpršen portfelj.

Energetske zadruge so v tem trenutku optimalna pravna oblika, ki omogočajo preoblikovanje iz monopolnih energetske korporacij v energetske demokracije, ter omogoča državljanom, da aktivno sodelujejo v projektih obnovljivih virov energije in energetske učinkovitosti. Model REScoop² ima številne prednosti. Najpomembnejše so pozitiven vpliv na okolje, ustvarjanje lokalne vrednosti, premoženjsko pravni vidiki, ki prinašajo dobičke iz kapitala, pri tem pa omejujejo osebno odgovornost iz naslova poslovanja.

Energetske zadruge so marsikje v Evropi družbeno najbolj sprejemljiva pravna oblika gospodarske družbe za obnovljive vire energije. Lokalno nasprotovanje projektom v obnovljive vire energije (tipično za vetrne turbine) se zmanjša, če je državljanom dana možnost, da vlagajo in uporabljajo del proizvodnje take naprave za lastne potrebe. Tako ima lokalno prebivalstvo poleg deleža pri dobičku tudi dostop do čiste energije po poštenih cenah. Namen energetske zadrug je v povezovanju, da so v lasti velike skupine državljanov, kjer so naložbe posameznih članov finančno sprejemljive. Take zadruge koristijo lokalni skupnosti, ustanovljene so z namenom, da izpolnijo določene potrebe skupnosti. Običajno delijo del dobička s svojimi člani, ostanek pa uporabijo za razvoj novih projektov ali koristi lokalne skupnosti kot celote. Nekatere energetske zadruge so na primer financirale gradnjo lokalne energetske varčne večnamenske dvorane, druge pa so postavile točko polnjenja za električna kolesa. Tako imajo vsi lokalni prebivalci koristi od projektov in dobičkov, ki jih ustvarjajo. V Evropi imamo več kot 2.400

¹ Svet EU, Direktiva 2012/27 z dne 25. oktobra 2012 o energetske učinkovitosti (2012), str.2.

² REScoop 20 20 20 (Renewable Energy Sources Cooperative) je projekt, ki je financiran s strani Intelligent Energy Europe programa Evropske unije katerega cilj je promocija energetske zadrug na področju celotne Evrope.

energetskih zadrug, tako imenovanih REScoops - renewable energy cooperatives, ki se nahajajo predvsem v zahodni Evropi.³ Cilj teh držav pa je vsaj še podvojiti njihovo število. V Vzhodni Evropi obstaja zelo malo energetskih zadrug, primarno zaradi neugodnih podpornih mehanizmov za naložbe obnovljive vire energije, in zato, ker ima beseda "zadruga" še vedno negativen prizvok in spominja na komunističen sistem. Največ energetskih zadrug je ustanovljenih v Nemčiji, Avstriji in na Danskem. Sledijo pa jim tudi druge države: Švedska, Belgija, Velika Britanija, Španija, Hrvaška...⁴

V Sloveniji strokovne vladne službe priznavajo,⁵ da tudi pri nas obstaja potencial za kreiranje in razvoj lokalnih energetskih zadrug za proizvodnjo in koriščenje energije iz obnovljivih virov energije. Vendar je praksa ustanavljanja energetskih zadrug slabo razvita. Najdemo lahko kakšen osamljen primer že delujoče zadruga, npr. energetska zadruga Lesno zadruga Loški potok.⁶ Sončna zadruga in Lesno gozdarska zadruga Dolenjske, pa se še razvijata. Te zadruga povezujejo: lastnike gozdov (ki po dostojnih cenah dobavljajo lesno biomaso), lokalno skupnost (ki skupaj z javnimi zavodi in podjetji odkupuje toploto po nižji ceni), lokalna gospodinjstva (ki se vključijo v lokalni sistem daljinskega ogrevanja in si s tem pocenijo ogrevanje) in lokalne prebivalce (ki pridejo do zaposlitve z delom pri pridobivanju in predelavi lesne biomase). Velik potencial predstavljajo tudi neizkoriščeni potenciali hidro energije na podeželju, ki bi jih lahko učinkovitejše izrabili v energetska zadruga povezani lastniki malih hidro elektrarn. Prav tako pa nedelujoči obrati žag in mlinov, kjer bi bilo mogoče izkoriščati hidro energijo in proizvajati električni tok.

Ključne besede

zadruga, energetska zadruga, obnovljivi viri energije

³ Evropska komisija, Širjenje modela energetskih zadrug, poročilo s seminarja, povzetek, 26.3.2015, Bruselj.

⁴ REScoop 20-20-20, Best practices Report, URL: <https://rescoop.eu/system/files/REScoop%20Best%20Practices%20Report%201.pdf> (12.6.2016).

⁵ RS, Ministrstvo za infrastrukturo, URL: <http://www.energetika-portal.si/dokumenti/strateski-razvojni-dokumenti/dolgorocno-nactovanje-energetske-politike/> (

⁶ Ajpes, URL: http://www.ajpes.si/podjetja/?niz=lesna+zadruga+lo%9Aki+potok&hide_submit.x=0&hide_submit.y=0.

SYNOPSIS

By 2020, at least 20 percent of the gross final consumption of energy in the European Union should be produced from renewable energy sources. The cooperative movement as such is not new, but has a long history in the agricultural and credit sector. Over the last years, energy cooperatives have become an important option for decentralized electricity production. The study revealed that while Denmark focus mostly on wind power as a source for their electricity generation, German cooperatives use a more diversified portfolio.

REScoops are leading the energy transition to energy democracy, and make it possible for citizens to actively participate in renewable energy and energy efficiency projects. The REScoop model has many advantages. The most important benefits associated with this organizational form are the positive environmental impact as well as local value creation, ownership aspects and the limitation of the individual liability.

REScoops foster social acceptance for renewable energy Local opposition to renewable energy projects (typically wind turbines) decreases when citizens are given the opportunity to invest in and co-own the production installations. This is especially true when local citizens are involved from the very start of the project. Stakeholder involvement and direct citizen participation foster social acceptance for renewable energy. Local citizens not only share in the profits, they also have access to clean energy at a fair price. REScoops keep the individual investment affordable Not everyone has a roof suitable for solar panels, nor does everyone have the financial capacity to make such an investment. REScoop production installations are typically owned by a large group of citizens, keeping the individual investment affordable. REScoops benefit the local community REScoops have a clear concern for the community. They usually share part of the profits with their members and use the rest to develop new projects or benefit the local community as a whole. Some REScoops for example have financed the construction of a local sustainable concert hall, while others erected a charging point for electric bicycles. Thus, all citizens benefit from the projects and the profits that they generate. REScoops take action on energy efficiency The revenues that result from renewable energy projects are often used to finance energy efficiency measures in public buildings. Some REScoops have paid for insulation material for public buildings, while others pay the wage of a local energy expert who helps citizens and the local municipality improve their overall energy efficiency. REScoops keep money in the local economy REScoops

use local energy sources and include local citizens. Thus they keep money within the local community that would otherwise be lost. In addition, REScoops stimulate local employment and boost the local economy.

There are no less than 2,400 European REScoops - renewable energy cooperative, located mainly in Western Europe. REScoop.eu intend to double that number. There are very few REScoops in Central and Eastern Europe due to unfavourable support mechanisms for renewables, and because the word "cooperative" is still easily associated with communism. The most popular European REScoop countries are Germany, Denmark and Austria. Then follow Sweden, Belgium, Great Britain, Scotland, Spain, Croatia.

Slovenian government professional services recognize that in Slovenia has potential for the creation and development of local energy cooperatives for the production of heat from renewable energy sources. However, unfortunately, the practice of establishment of energy cooperatives is still underdeveloped. We can find an isolated case, for an example, Wood energy cooperative Loški potok and Sončna zadruga and forest wood cooperative Dolenjska, which is still developing. These cooperatives link forest owners (who at decent prices supplying biomass), local government (which, together with public institutions and enterprises buys heat at a lower price), local household (which is included in the local district heating system and thus cheaper heating), locals (who come to work and work for the extraction and processing of biomass). Future potential also represent untapped potential of hydro energy in rural areas, which can be effectively addressed in the energy-related cooperative owners of small hydro power plants. Also, a non-functional plants sawmills and mills, where would be possible to produce hydro and electric energy.

Keywords

Cooperative, energy, renewable energy, renewable energy cooperative, REScoop

1. UVOD

Zemlja je velika učiteljica tistim, ki ji znajo prisluhniti. Življenje se tu ne bo končalo, ne glede na to, kaj počne človeštvo. Zemlja bo ostala. Le človeštvo se bo vrnilo v nič, od koder je prišlo, razen če ne bomo spremenili svojih navad.⁷ Do leta 2020 bo vsaj 20 odstotkov bruto končne porabe energije v Evropski uniji potrebno proizvesti iz obnovljivih virov energije.⁸ V zadnjih letih se v določenih evropskih državah za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije subjekti vse pogosteje povezujejo v energetske zadruga (Renewable Energy Cooperatives - Rescoops). Zadrugi pri naložbah v obnovljive vire energije je pravno formalna oblika skupine državljanov, ki se organizirajo in povezujejo za izboljšanje energetske učinkovitosti. Nanaša se na vse skupine državljanov, ki sodelujejo na področju obnovljivih virov energije. Vključuje razvoj nove proizvodnje, prodajo obnovljivih virov energije ali zagotavljanje energije za gospodarske potrebe.

Zadruga je pravna oblika, ki gospodarskim subjektom omogoča pozitivne ekonomske učinke. V njeno članstvo se lahko vključijo fizične ali pravne osebe, v obliki majhnih in srednjih podjetnikov oziroma kmetov, obrtnikov in ostali. Zadruga omogoča članom določene prednosti, predvsem z vidika prihrankov. Člani zadruga skozi sodelovanje v zadrugi dosegajo boljše učinke v proizvodnji ali pri poslovanju v določeni dejavnosti. Namen povezovanja določenih subjektov v zadrugi je predvsem v skupnem doseganju boljših gospodarskih zmogljivosti, ki jih s samostojnim nastopom ne bi bili zmožni doseči. S tako sinergijo dosegajo boljše pogajalske predispozicije na trgu, pomagajo si tudi z medsebojno informiranostjo. Zadruga deluje po načelu samopomoči in je tesno vpeta v delovanje tržnega gospodarstva. Nekateri pozitivni učinki njenega delovanja večkrat tudi presegajo krog njenih članov. Zato mnoge države spodbujajo delovanje zadrug in te spodbude predvidevajo celo v svoji ustavi. Med državami članicami EU so to na primer Grčija, Madžarska, Malta, Italija, Portugalska, Španija.⁹

Prednosti povezovanja v zadruga so predvsem naslednje:

⁷ Louise L. Hay, *You Can Heal Your Life*, NY, ZDA, 1984.

⁸ Resolucija OZN, 2009. Cooperatives in social development: A/RES/64/136 z dne 18.12.2009.

⁹ REScoop 20-20-20, Best practices Report, prav tam, str.4.

- V primerjavi z drugimi pravno organizacijskimi oblikami so v tej člani med seboj najbolj povezani. To je tudi temelj za dolgoročno sodelovanje in dolgoročen obstoj zadruga. Člani v zadrugi svoje udeležbe ne udejanjajo samo s svojim vložkom, bodisi v denarju ali blagu ali storitvah, temveč svoje članstvo uresničujejo tudi s pridobivanjem koristi. Lahko svoje lastne, ali pa za lokalno okolje v katerem živijo.
- Zadruga je organizacija, ki nima vnaprej določenega števila člano oziroma se lahko to število spreminja, zato je odprta za vstop novih članov. Če to v ustanovnem aktu ni opredeljeno, tega ni dolžna storiti (obojestranska prostovoljnost članstva).
- Članstvo v zadrugi je prostovoljno. Član lahko iz zadruga tudi izstopi, po prenehanju članstva se mu izplača delež. Vstop novih in izstop sedanjih članov ne zahtevata spremembe ustanovnega akta ali pravil. Spremenljivost števila članov sicer lahko pomeni poslabšanje kapitalske podlage zadruga, če se zaradi izstopa članov zmanjša lastni kapital zadruga. To tveganje je korigirano z določbami o spremenljivem številu članov in višini kapitala.
- Zadrugi dopušča, da se s pravili v Aktu o ustanovitvi uvede minimalna višina osnovnega kapitala. Za srednje in velike zadruga je predpisana obveznost revizije letnega poročila.
- Člani zadruga participirajo pri dodani vrednosti, ki bi pri kapitalski družbi sicer pripadala drugi osebi (posredniku).
- Zadruga zagotavlja članom demokratično upravo (načelo en član, en glas), medtem ko je v nezadrughih organizacijah glasovalna pravica neenakomerno razdeljena, oziroma odvisna od vloženega kapitala.

V Evropi je oblika energetskih zadrugh znana pod imenom Renewable Energy Cooperatives ali Renewable Energy Sources Cooperative, oziroma s kratico REScoop. Projekt REScoop se je aktivno začel leta 2012 in je del programa Inteligentna energija za Evropo pod okriljem Evropske komisije.¹⁰ Cilj projekta je pospešiti proizvodnjo

¹⁰ Evropska komisija, Single Market B-1049, Consultation on the EU Corporate Governance Framework, URL:

energije iz OVE z vzvodom združnega modela z udeležbo lokalnega prebivalstva. V Nemčiji, na Danskem, Nizozemskem, Švedskem, Veliki Britaniji in Belgiji je omenjena praksa združništva najbolj razširjena, medtem ko v Sloveniji pridobivanje energije iz obnovljivih virov pravno formalno udejanjamo skozi pojavne oblike gospodarskih družb (predvsem d.o.o.) in samostojnih podjetnikov.

Države, ki imajo razvito prakso na tem področju, običajno vlagajo v projekte, ki ustvarjajo energijo iz lokalnih obnovljivih virov energije. Najpogostejše naložbe so v vetrne turbine in sončne celice. Veliko zadrug upravlja s kombinacijo različnih obnovljivih virov energije. Nekatere zadruge, predvsem če to predvideva zakonodaja, uporabijo del svojih prihodkov za financiranje učinkovite rabe energije v javnih zgradbah.

Osnovni namen diplomske naloge je prispevati k razvoju združništva v Sloveniji, kot pravno organizacijsko obliko z namenom pridobivanja in uporabe energije iz obnovljivih virov, kar je pri nas še povsem neraziskano področje. Povezovanje različnih subjektov v zadruge za namen pridobivanja in uporabe energije iz OVE je zanimivo, ker lahko povežemo zainteresirane fizične in/ali pravne osebe ter lokalne skupnosti. Tako lažje dosežemo družbeno soglasje z osnovnim namenom pridobivanja in uporabe energije na način, ki je prijazen okolju.

V diplomski nalogi predstavljam podrobnejši pregled združništva pri naložbah v obnovljive vire energije v določenih evropskih državah. Nemčija in Danska imata v tem pogledu najbolj izpopolnjeno zakonodajo, prav tako pa je v teh dveh državah tovrstna oblika naložb v OVE najbolj razširjena. Medtem, ko se je Danska, kot vir za svojo proizvodnjo električne energije, osredotočila predvsem na vetrno energijo, nemške zadruge uporabljajo bolj razpršen portfelj.¹¹

Uporabljam predvsem deskriptiven pristop. V okviru tega naslednje metode:

[https://www.dgrv.de/weben.nsf/2a1a6cd05dbb01c0c1256e2f005612d1/7c8d26d8c5e776a7c1257a29004ef75e/\\$FILE/Corporate_Governance_DGRV_en.pdf](https://www.dgrv.de/weben.nsf/2a1a6cd05dbb01c0c1256e2f005612d1/7c8d26d8c5e776a7c1257a29004ef75e/$FILE/Corporate_Governance_DGRV_en.pdf) (5.7.2016).

¹¹ Bolinger, Community Wind Power Ownership Schemes in Europe and their Relevance to the United States, v: Lawrence Berkeley National Laboratory, (2001), str. 9.

- metodo deskripcije, ki je postopek opisovanja dejstev, procesa in pojavov (opis pravnega pojma zadruga, kaj so OVE, REScoop, združništvo kot oblika za namen pridobivanja in uporabe energije iz obnovljivih virov energije),
- metodo klasifikacije, ki je postopek definiranja oz. določanja mesta določenega pojma v sistemu pojmov (npr. energetske zadruga, REScoop),
- metodo kompilacije, ki je postopek povzemanja zakonodaj, spoznanj, stališč, sklepov in rezultatov drugih avtorjev,
- komparativno metodo, ki je postopek primerjanja enakih ali podobnih dejstev, pojavov, procesov, odnosov, s katerimi ugotavljamo njihove podobnosti in razlike med njimi (različne pravne ureditve s tega področja, Nemčija, Danska podrobneje in druge države splošnejše),
- metodo dedukcije, ki je postopek sklepanja od splošnega k posamičnemu,
- metodo indukcije, kot postopek preverjanja teoretičnih ugotovitev na temelju posamičnih primerov in
- delno tudi zgodovinsko metodo, kjer spoznavamo, kaj se je zgodilo v preteklosti in tudi vzroke za to.

Diplomsko delo je sestavljeno iz Uvoda, v katerem je predstavljena tematika in področje raziskovanja energetskih zadrug v Evropi. V drugem poglavju je predstavljena evropska in domača pravna podlaga na področju obnovljivih virov energije in združništva. Tretje poglavje obravnava razvoj združništva na splošno skozi zgodovino, nato pa pregled energetskih zadrug po Evropi in pravne oblike združništva kot obliko naložb v OVE. V četrtem poglavju sledi podrobnejši pravni in dejanski pregled stanja energetskih zadrug v Nemčiji in na Danskem, s konkretnim primerom iz vsake od teh držav. V zadnjem poglavju jedra naloge je obravnavan položaj energetskih zadrug v Republiki Sloveniji. V tem delu je opisana veljavna pravna podlaga za ustanovitev zadrug, projektne vzpodbude s strani evropskih institucij in dejanske ugotovitve stanja energetskih zadrug pri nas. V zaključku oziroma sklepnem delu so povzete ugotovitve smotrnosti ustanavljanja energetskih zadrug, prednosti, ki jih prinašajo in morebitne vzroke, ki pogojujejo dejstvo, da ta model pri nas še ni zaživel.

2. PРАВNA PODLAGA OBNOVLJIVIH VIROV ENERGIJE IN ZADRUŽNIŠTVA

2.1. Zakonodaja v RS

Vlada RS je julija 2010 sprejela *Akcijski načrt za obnovljive vire energije 2010 - 2020*,¹² ki vsebuje cilje, usmeritve ter strategijo rabe in oskrbe z energijo iz OVE. V skladu z zahtevami Direktive 2009/28/EU o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, spremembi in poznejši razveljavitvi direktiv 2001/77/ES in 2003/30/ES in Odločbo Komisije Evropske skupnosti št. C(2009) 5174 je bila obveznost vsake države članice Evropske unije, da pripravi in sprejme Akcijski načrt za obnovljive vire energije (AN-OVE) vsake posamezne države za obdobje 2010-2020 in ga pošlje Evropski komisiji najkasneje do 30. junija 2010.

2.1.1. Zakonski akti

A. Energetski zakon (EZ-1)

Nov Energetski zakon¹³ (EZ-1) iz leta 2014 v slovensko zakonodajo prenaša več evropskih direktiv in uredb s področja trga z zemeljskim plinom in električno energijo ter energetske učinkovitosti in obnovljivih virov energije. Zakon poleg prenosa evropske zakonodaje v nacionalni pravni red ureja tudi druga področja energetske politike, kot npr. energetska infrastrukturo in oskrbo s toploto. Podporna shema za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije ostaja temeljni instrument za spodbujanje obnovljivih virov energije, vendar se spreminja tako, da bodo spodbude deležne le tiste nove naprave, ki bodo proizvedle energijo z najnižjimi stroški. Preprečevala se bo torej nenadzorovana rast kot smo v preteklosti videli na primeru fotovoltaičnih elektrarn. Vlada bo določila, katere tehnologije se bodo spodbujale in v kakšnem obsegu.

¹² Več o tem v poglavju 2.1.4..

¹³ Energetski zakon (EZ-1), Ur. l. RS, št. 17/2014.

Slovenija je obnovljive vire energije opredelila v Energetskem zakonu (EZ-1), in sicer v 21. točki 4. člena kot obnovljive nefosilne vire energije (sonce, veter, aerotermalna, geotermalna energija, energija oceanov, biomasa, vodna energija, plin, ki je pridobljen iz odpadkov, bioplina ter plin iz naprav za čiščenje odplak). Eden od ciljev zakona je tudi večja proizvodnja in raba obnovljivih virov energije.¹⁴ V zvezi s tem je v 15. členu zapisano načelo spodbujanja.¹⁵

EZ-1 je v svojem 23. členu opredelil Energetski koncept Slovenije, ki je osnovni razvojni dokument, ki predstavlja nacionalni energetski program. Vlada Republike Slovenije je predlagala, da ga Državni zbor RS sprejme z resolucijo. Z njim se na podlagi projekcij gospodarskega, okoljskega in družbenega razvoja države ter na podlagi sprejetih mednarodnih obvez določijo cilji zanesljive, trajnostne in konkurenčne oskrbe z energijo za obdobje prihodnjih 20 let in okvirno za 40 let. Določene so tudi obveznosti glede obnovljivih virov energije.¹⁶

V 28. členu EZ-1 je opredeljen tudi Akcijski načrt za obnovljive vire energije za obdobje do leta 2020, ki ga predlaga Ministrstvo za okolje in prostor, sprejme ga Vlada RS in ga nato pošlje Evropski komisiji. Zakon na področju energetske učinkovitosti predvideva, da bo vsako leto potrebno energetsko sanirati 3 odstotke površine javnih stavb.

B. Zakon o zadrugah (ZZad-UPB2)

Zadruga v slovenski zakonodaji ureja Zakon o zadrugah.¹⁷ Zadrugo opredeljuje kot organizacijo vnaprej nedoločenega števila članov. Namen zadruga je, da pomaga krepiti gospodarsko rast, ki je najprej koristna za njene člane, posledično pa tudi za lokalno okolje. Pristop je včlanstvo je izključno prostovoljen, hkrati pa temelji na

¹⁴ 5. člen in člani od 314 - 320 EZ-1.

¹⁵ Država in lokalna skupnost v skladu s svojimi pristojnostmi spodbujata dejavnosti za povečanje energetske učinkovitosti in deleža obnovljivih ter drugih nizkoogljičnih virov energije.

¹⁶ 4. alinea 3. točke 23. člena EZ-1.

¹⁷ Zakon o zadrugah (ZZad), Ur.l. RS, št. 97/ 2009.

svobodnem izstopu ob vsakem času, upravljanju vseh ali določenih članov in skupnem sodelovanju. Z zad opredeljuje da so člani zadruga lahko aktivni v zadrugi na podagi načela en član, en glas. V zadrugah, ki so obsežnejše lahko članstvo izvoli določene predstavnike iz svojih vrst v organe zadruga. Organi, ki so lahko izvoljeni so predsednik in člani upravnega odbora ter člani nadzornega organa. Od velikosti zadruga je odvisna kateri organi v kakšnem obsegu bodo izvoljeni. V zadrugah z desetimi ali več člani mora biti poleg predsednika obvezno imenovan vsaj še tričlanski upravni odbor. V tem primeru je predsednik upravnega odbora hkrati predsednik zadruga. Večje zadruga lahko za nemoteno poslovanje imenujejo tudi direktorja, ki vodi posle v zvezi z dejavnostjo zadruga. Zadruga z manj kot desetimi člani morajo imeti poleg občnega zbora izvoliti še predsednika in nadzorni organ. V tem primeru sta predsedstvo in nazorna funkcija v eni osebi. Funkcija tega organa je samo pregledna v smislu nadzornega odbora.

2.1.2. Pravilniki in Uredbe

Poleg energetskega zakona imamo v nacionalni zakonodaji še vrsto podzakonskih aktov, ki vsebujejo določila, ki se nanašajo na obnovljive vire energije. Pomembnejši med njimi za omenjeno področje so:

- Pravilnik o tehničnih zahtevah naprav za samooskrbo z električno energijo iz obnovljivih virov energije, Uradni list RS, 1/16
- Uredba o samooskrbi z električno energijo iz obnovljivih virov energije, Uradni list RS, 97/15
- Akt o prispevkih za zagotavljanje podpor za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije in v soproizvodnji z visokim izkoristkom, Uradni list RS, 56/15
- Uredba o načinu določanja in obračunavanja prispevkov za zagotavljanje podpor proizvodnji električne energije v soproizvodnji z visokim izkoristkom in iz obnovljivih virov energije, Uradni list RS, 46/15
- Pravilnik o spodbujanju učinkovite rabe energije in rabe obnovljivih virov energije, Uradni list RS, 89/08, 25/09, 58/12, 17/14 - EZ-1
- Uredba o pravilih za pripravo napovedi položaja proizvodnih naprav na obnovljive vire energije in s soproizvodnjo z visokim izkoristkom na trgu z električno energijo, Uradni list RS, 83/09, 94/11, 17/14 - EZ-1

2.1.3. Energetski koncept Slovenije

Ministrstvo za infrastrukturo pripravlja Energetski koncept Slovenije¹⁸ skladno z EZ-1. Gre za strateški dokument, ki se bo dotikal širokega spektra deležnikov – aktivnih udeležencev v energetske sektorju ali porabnikov v obliki industrije in državljanov. Zato želi Ministrstvo za infrastrukturo zagotoviti široko razpravo o usmeritvah ter sodelovanje najširše javnosti. V dokumentu so usmeritve z ambicioznimi cilji na različnih področjih energetske politike do leta 2035 oz. 2055. Investicije in razvoj so namreč dolgoročne in odločitve za realizacijo projektov v nadaljnjih desetih oz. petnajstih letih je potrebno sprejeti čim prej. Dokument ne govori o posameznih projektih, temveč podaja strateške usmeritve, postavlja političen okvir, znotraj katerega naj bi bila pot odprta prosti poslovni pobudi podjetij in posameznikov. Krovna cilja Energetskega koncepta Slovenije sta:

- zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov vezanih na rabo energije za vsaj 40 odstotkov do leta 2035 glede na raven iz leta 1990.
- zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov vezanih na rabo energije za vsaj 80 % do leta 2055 glede na raven iz leta 1990.

Naravne danosti Slovenije, geopolitični položaj in zaveze Evropskega sveta o prehodu v nizkoogljično družbo predstavljajo robne pogoje za slovensko gospodarstvo in energetiko, na drugi strani pa pomenijo velik izziv in potencial za razvoj družbene blaginje. Energetika namreč ni sama sebi namen, temveč mora predstavljati temelj za razvoj družbene blaginje in je torej v službi gospodarstva. Temeljni namen energetske politike je zagotoviti trajnostno ravnanje z energijo, zato bo ta okvir predvsem opredeljeval tri vidike trajnosti – podnebno sprejemljivost, zanesljivost oskrbe ter konkurenčnost. Vsi trije vidiki bodo morali biti spoštovani, da bo odločitev štela kot trajnostna in sprejemljiva.

¹⁸ Predlog je objavljen na URL:

http://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/eks/eks_usmeritve_jun_2015.pdf
(27.7.2016).

2.1.4. Nacionalni akcijski načrt za obnovljivo energijo

Na podlagi Direktive 28/2009/ES z dne 23. aprila 2009 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, spremembi in poznejši razveljavitvi direktiv 2001/77/ES in 2003/30/ES¹⁹ ter Odločbe Komisije Evropske skupnosti št. C(2009) 5174 je bila vsaka država v EU dolžna sprejeti lasten Akcijski načrt za OVE (AN-OVE) za obdobje 2010-2020²⁰ in ga posredovati Evropski komisiji do 30. junija 2010. NA-OVE določa tudi 28. člen EZ-1.

V teh načrtih mora tudi Republika Slovenija določiti svoj nacionalni cilj, kolikšen delež energije lahko pridobi iz obnovljivih virov. To energijo lahko potem porabi za različne gospodarske namene, bodisi v prometu, za ogrevanje in hlajenje elektroenergetiki in podobno. Pomembno je, da sprejmemo ukrepe s katerimi bo vsaka država članica dosegla predpisan cilj do leta 2020. Konkretno si je Slovenija zastavila cilj, da bo do leta 2020 dosegla minimalno 25% delež OVE, ki ga bo dosegla v bruto končni uporabi energije. Merila, ki zahtevajo ustrezno razdelitev so določena v skladu s potencialom držav članic, v tem pa Direktiva 2009/28/ES določa, da se za vsako državo članico opredeli najmanj 10-odstotni cilj naložb v obnovljive vire energije. Slovenija bi lahko dosegla omenjene cilje s pomočjo naslednjih ukrepov: program podpore in ukrepi sodelovanja z ostalimi državami članicami, pa tudi tretjimi državami.

AN-OVE obsega:

- notranjo politiko obnovljivih virov energije vsake posamezne države članice,
- porabo bruto končne energije v obdobju 2010–2020, ki se pričakuje za posamezno državo članico
- naloge in ukrepe za doseganje ciljev glede obnovljivih virov energije,
- potrebne spremembe na področju nacionalnih zakonodaj za doseganje ciljev o katerih so se države zavezale za povečanje deležev OVE,
- potrebni elaborati, kjer bodo podane ocene v kolikšni meri posamezne tehnologije doprinesejo k doseganju zastavljenih ciljnih pri deležih naložb v

¹⁹ URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0016:0062:sl:PDF> (5.7.2016).

²⁰ Povzeto po objavi dopisa na portalu energetika Ministrstva za okolje in prostor in EZ-1.

OVE. Pri tem so pomembni tudi vplivi na okolje in stroški, ki so potrebni, da se lahko ti ukrepi izvedejo.

Glavni cilj politike za povečanje proizvodnje energije iz OVE v RS je zagotoviti 25 odstotni delež OVE, ki se bodo odrazili v končno porabljeni energiji in deset odstotni delež OVE, doseženi v prometu. Vse to do leta 2020. Drugi cilj je kako zmanjšati ali celo ustaviti rast porabe pri končni energiji. In tretji cilj, ki si ga je zastavila Slovenija, je kako uveljaviti učinkovito rabo energije in OVE kot prednosti pri gospodarskem razvoju. Dolgoročno je cilj zastavljen tako, da Slovenija povečuje delež obnovljivih virov energije pri končni rabi energije, vse do leta 2030 in naprej. Cilji AN-OVE za leto 2020 so doseganje bodočih deležev OVE v bruto končni rabi energije:

OVE - Hlajenje in ogrevanje30,8 odstotkov

OVE - Električna energija.....39,3 odstotkov

OVE - Promet.....10,5 odstotkov

Zadnjo verzijo AN-OVE za obdobje od 2010 do 2020 je Vlada RS sprejela 08. julija 2010.

2.2. Zakonodaja Evropske unije

Evropska zakonodaja obnovljive vire energije definira kot energijo iz obnovljivih nefosilnih virov, torej veter, sonce, termiko, geotermalno, hidrotermalno energijo ter energijo oceanov, vodno energijo, biomaso, odlagališčni plin, plin iz komunalnih čistilnih naprav in bioplin²¹. OVE so pridobljeni iz nenehnih ali ponavljajočih se tokov energije, ki se pojavljajo v naravnem okolju in vključujejo nizkoogljične tehnologije, kot tudi obnovljiva goriva kot je biomasa. Države članice imajo postavljene nacionalne cilje,

²¹ Svet Evropske unije in Evropski parlament: Direktiva 28/2009 z dne 23. aprila 2009 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, spremembi in poznejši razveljavitvi direktiv 2001/77/ES in 2003/30/ES, UL L, 140 z dne 5. 6. 2009, str. 16, prečiščena različica (2015-10-05), str.27.

odvisno od njihovih internih zmožnosti, vendar morajo biti ti v skladu z *Direktivo 28/2009/ES*.²²

2.2.1. Podnebno-energetski (zakonodajni) paket EU (20/20/20 do 2020)

Leta 2007 so vse države članic EU k sprejetju strategije za spremembo oziroma izboljšanje klimatskih sprememb in učinkovitejše energetske politike. Temu je sledila zaveza iz podnebnih obremenitev okolja v pridobivanje energije iz OVE in prehodu v nizkoogljično družbo. Voditelji držav članic so obljubili, da bo Evropa do leta 2020 večino svojih podnebnih obremenitev zmanjšala za najmanj 20 odstotkov v primerjav z letom 1990. Za implementacijo te zaveze je bil v letu 2008 sprejeta zakonodaja, tako imenovani *podnebno-energetski paket EU (20/20/20 do 2020)*,²³ ki je začel veljati 15. junija 2009. Tako je bil storjen prvi korak k uresničevanju zavez z namenom izboljšanja podnebnih in energetske ciljev do leta 2020. Omenjeni sveženj zakonodaje, EU (20/20/20), ki je začel veljati junija 2009, opredeljuje naslednje bistvene zaveze do leta 2020:

1. Manjše onesnaževanje in proizvodnjo toplogrednih plinov, za vsaj 20 odstotkov do leta 2020 v primerjavi z letom 1990,
2. Povečanje proizvodnje OVE, za najmanj 20 odstotkov v končni rabi energije do leta 2020,
3. Glede na boljšo energetske učinkovitost se bo poraba začetne energije do leta 2020 zmanjšala za 20 odstotkov,
4. Vsaka država članica se je zavezala, da bo za najmanj 10 odstotkov povečala delež biogoriv, ki so potrebni za transport. Države, ki ne morejo proizvesti biogoriv iz naravnih virov lahko ta delež dosežejo tudi na drug način, na primer z električnimi vozili.

²² Več o tem v poglavju 2.2.2.

²³ URL: http://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2020/documentation_en.htm (12.7.2016).

2.2.2. Direktiva 2009/28/ES

Slovenija je svoj akcijski načrt za obnovljivo energijo sprejela 08. julija 2010. Direktiva 2009/28/ES vsako državo, ke članica EU obvezuje, da sprejme akcijski načrt za OVE, ki zajema obdobje 2010-2020. V njem mora vsaka država opredeliti individualne cilje, ki so zanjo pomembni za letne deleže energije iz OVE, porabljene v prometu, elektroenergetiki ter za hlajenje in ogrevanje do leta 2020 in predvidene ukrepe s katerimi bodo države članice v določenem razdobju dosegle cilj, ki so si ga zastavile. Vlada RS je v skladu z Direktivo 2009/28/ES so ukrepi v AN OVE opredeljeni skupaj z nameni glede deleža energije iz OVE v letu 2020, v naslednjih oddelkih: hlajenje in ogrevanje, električna energija ter promet.

Ocenjena vrednost, ki povezuje vse tri cilje, mora biti vsaj tolikšna kot je predvidena količina energije pridobljene iz OVE. Za Slovenijo je predviden delež do leta 2020 enak 25 odstotkom.

Omenjeni cilji za promet morajo biti usklajeni z določbami iz četrtega odstavka 3. člena Direktive 2009/28/ES, glede 10 odstotnega deleža OVE v prometu, s tem, da je izračun za izpolnjevanje tega cilja drugačen od izračuna, ki se določa za prispevek prometa k splošnemu cilju za RS.

2.2.3. Druge Direktive

Omeniti velja še Direktivo 2012/27 z dne 25. oktobra 2012 o energetske učinkovitosti, spremembi direktiv 2009/125/ES in 2010/30/EU ter razveljavitvi direktiv 2004/8/ES in 2006/32/ES,²⁴ ki pa za področje, ki ga obravnavam v diplomski nalogi ni tako pomembna, razen smernic Evropske unije. Cilj omenjene direktive je za minimalno 20 odstotno zmanjšanje energije iz OVE, gledano v bruto končni porabi energije do leta 2020. Evropska komisija je v okviru strategije za energetske unijo julija 2015

²⁴ Cilj Nacionalnega akcijskega načrta za energetske učinkovitost za obdobje 2008-2016 (AN URE 1) je skladen s 4. členom Direktive 2006/32/ES. Ta pričakuje od vseh držav v EU, da izpolnijo zavezo devetih odstotkov prihranka bruto končne porabe energije v obdobju 2008–2016 z izvedbo načrtovanih ukrepov, ki določajo cilje za učinkovito rabo energije in energetske storitve.

predstavila predloge²⁵ za nov dogovor za odjemalce energije, začetek preoblikovanja evropskega trga z električno energijo, posodobitev označevanja z energijskimi nalepkami in revizijo sistema EU za trgovanje z emisijami. V okviru tega je izdala priporočila s poudarkom, da bi odjemalci morali biti enako dobro obveščeni in imeti enako moč kot kupci in prodajalci na veleprodajnih trgih, na primer z energetskeimi zadrugami.

2.2.4. Uredba 1435/2003/ES

Zaradi lažjega povezovanja *zadružništva po Evropi*, je EU z *Uredbo 1435/2003/ES*²⁶ za zadruge, ki imajo sedež izven matične države, omogočila ustanavljanje t.i. evropske zadruge (Societas Cooperativa Europea, SCE) kot nadnacionalne pravne oblike. Ustanovijo jo lahko fizične ali pravne osebe iz dveh ali več različnih držav članic.²⁷ Uredba 1435/2003/ES definira evropsko zadrugo kot pravno osebo, katere osnovni cilj je uresničevanje ekonomskih in gospodarskih namenov njenega članstva za izboljšanje določenih družbenih in gospodarskih dejavnosti. V praksi se določene zadruge z ustanovitvijo SCE povezujejo pri izvajanju določenih čezmejnih skupnih dejavnosti, bodisi tako, da sklepajo različne sporazume o dobavljanju blaga ali opravljanju storitev.

Člani zadruge so lahko hkrati izvajalci in/ali uporabniki njenih storitev. Najpomembnejše lastnosti SCE so v skupnem sodelovanju med člani različni zadrug in personalna narava članstva.²⁸ Med člani je dogovorjena določena gospodarska korist tako, da z zadrugo aktivno sodelujejo kot partnerji in ne kot pasivno članstvo zadruge. Najvišji organ SCE je občni zbor, kjer imajo vsi člani enako glasovalno pravico.

²⁵ Preoblikovanje energetskega sistema Evrope – poletni energetski sveženj Evropske komisije, 15. julij 2015.

²⁶ Svet Evropske unije: Uredba 1435/2003 o statutu evropske zadruge (2003).

²⁷ SCE lahko pod določenimi pogoji nastane tudi z združitvijo dveh ali več zadrug. Te so ustanovljene po pravu najmanj dveh različnih držav članic ali pa tako, da se zadruga preoblikuje po pravu ene od teh držav članic.

²⁸ 1. člen Uredbe 1435/2003.

Velja načelo en član, en glas, ne glede na kapitalsko udeležbo in obseg sodelovanja z zadrugo.²⁹ Kot določa Uredba o SCE, je možna izbira med enotirnim in dvotirnim sistemom upravljanja.

2.3. Drugi pravni viri

Zadnjo resolucijo o razvoju zadrug je Generalna skupščina OZN na podlagi poročila, ki ga je pripravil generalni sekretar, soglasno sprejela 18. decembra 2009 na svojem rednem štiriinšestdesetem zasedanju.³⁰ *Resolucija št. A/64/432* je proglasila leto 2012 za mednarodno leto zadrug in je vzpodbudila vse države članice, Združene narode in vse zainteresirane deležnike, da mednarodno leto zadrug izkoristijo za pospeševanje razvoja zadrug ter za dvig ozaveščenosti o prispevku zadrug k socialnemu in gospodarskemu razvoju. Resolucija vabi države članice, da upoštevajo priporočila generalnega sekretarja za nadaljnje ukrepe, ki bodo pospeševali rast zadrug kot gospodarskih in družbenih podjetij in krepili prispevek zadrug k trajnostnemu razvoju. Posebej skrbno naj države pripravljajo in oblikujejo zakonske in druge predpise, ki urejajo dejavnost zadrug, da bi tako povečali rast in trajnostni razvoj zadrug v hitro spreminjajočem se družbenogospodarskem okolju. Pri tem je treba zadrugam zagotoviti enakopravno obravnavanje, vključno z davčnimi vzpodbudami in dostopom do finančnih storitev na trgu.

²⁹ V 8. točki uvoda Uredbe 1435/2003 posebna načela vključujejo zlasti načelo primarnosti posameznika, ki se odraža v posebnih pravilih glede članstva, izstopa in izključitve, pri čemer velja pravilo »en član, en glas« in je pravica do glasovanja dodeljena posamezniku, ob tem pa se razume, da člani ne smejo uveljavljati nobenih pravic do premoženja zadruge.

³⁰ Generalna skupščina Organizacije združenih narodov (OZN) je na rednih letnih zasedanjih doslej kar devetkrat (1992, 1994, 1996, 1999, 2001, 2003, 2005, 2007 in 2009) razpravljala o vlogi zadrug v gospodarskem in družbenem razvoju ter sprejela ustrezne resolucije.

3. ZGODOVINA ZADRUŽNIŠTVA IN TRENUTNI POLOŽAJ ENERGETSKIH ZADRUG V EVROPI

3.1. Razvoj zadružištva v Evropi

Zadružištvo ni novo gibanje, njegovi zametki so se začeli v Angliji. Opisani so v evidencah okoli leta 1850. Zadruga so temeljile na vrednotah samopomoči, lastne odgovornosti, demokracije in na načelih kot so enakost, pravičnost in solidarnost. Najpogostejše zadruga so bile v kmetijskem sektorju, za različna področja in različnih razsežnosti.³¹

V zgodnjih 70-ih 20. stoletja so zadruga predstavljale 48 odstotkov kmetijskega trga v Nemčiji, več kot 70 odstotkov na Danskem in 80 odstotkov na Švedskem.³² Novejši podatki kažejo v isto smer, med članicami EU je približno 40 odstotkov celotnega gospodarskega deleža v kmetijskem sektorju v obliki zadružnega gospodarstva, največ 60 odstotkov na Danskem ter Švedskem ter 45 odstotkov v Nemčiji.³³

V Nemčiji, imajo energetske zadruga dolgo zgodovino, čeprav ne tako dolgo kot kmetijske zadruga ali kreditna združenja. Konec 19. stoletja so se oblikovale zadruga za proizvodnjo energije, namestitvev in upravljanje distribucijskega omrežja, medtem ko je bil cilj večjih podjetij širjenje mreže le na glavnih industrijskih območjih, kjer je bila cilj le večja dobičkonosnost. V drugi polovici 20. stoletja je poskus spodbujanja vlaganja in porabe obnovljivih virov energije pripeljal do ponovne oživitve zadruga.³⁴ Energetske zadruga, ki se imenujejo tudi državljanska energija in energetska skupnost,

³¹ Horst, Socialno podjetništvo in obnovljivi viri energije, v: Social Enterprise Journal, (2008), str.8.

³² Horst, prav tam, str 13.

³³ Evropska komisija, Single Market B-1049, v: Consultation on the EU Corporate Governance Framework, (2011), mnenje dostopno na: [https://www.dgrv.de/weben.nsf/2a1a6cd05dbb01c0c1256e2f005612d1/7c8d26d8c5e776a7c1257a29004ef75e/\\$FILE/Corporate_Governance_DGRV_en.pdf](https://www.dgrv.de/weben.nsf/2a1a6cd05dbb01c0c1256e2f005612d1/7c8d26d8c5e776a7c1257a29004ef75e/$FILE/Corporate_Governance_DGRV_en.pdf) (5.7.2016).

³⁴ Wieg, Veßhoff, Boenigk, Dannemann, Thiem, Energy cooperatives: citizens, communities and local economy in good company, v: Deutscher Genossenschafts und Raiffeisenverband e.V., (2012), str 4.

imajo cilj realizirati projekte iz obnovljivih virov energije in omogočiti udeležencem, da sodelujejo pri odločanju o lokalni energetske politiki. Poleg tega si zadruga prizadevajo za gospodarski, socialni in kulturni napredek svojih članov, ki jih razen maksimiranje dobička, zanimajo predvsem demokratična načela, izražena z *načelom en član, en glas*.

Osnovno načelo zadrug je, da je s skupnimi močmi lažje dosežejo cilje, kot bi jih sicer samostojno. Sodelovanje v obliki zadrug je vedno smiselno takrat, ko izpolnjevanje gospodarskega cilja presega sposobnosti posameznika, hkrati pa želimo zagotoviti samostojen obstoj.

Zadruga so se v svoji 150-letni zgodovini v različnih velikostih in organizacijskih strukturah uveljavile na najrazličnejših trgih. Pri vseh zadrugah so člani hkrati lastniki in članke svoje zadruga. Na podlagi t. i. načela identitete se zadruga razlikujejo od drugih oblik kooperativnega sodelovanja.

Drug pomemben vidik ustanavljanja zadrug je v dejstvu, da so mnoge monopolne energetske družbe izkoriščale svoj položaj. Tako je zadružništvo med drugim odgovorilo tudi na konkurenčnost storitev v energetske infrastrukturi. Zaupanje med zadružniki pomaga premagati asimetrične informacije in oportunistično vedenje. Prednost povezovanja pomembno znižuje stroške. Poleg tega skupno uresničevanje ciljev v zadrugi zmanjšuje posamezna finančna tveganja. V primeru energetske zadruga lahko glavne prednosti pripišemo nižjim stroškom za porabljeno energijo, skupno nastopanje za pridobitev gradbenih dovoljenj in druge dokumentacije ter prihodek, ki je ustvarjen in porabljen v lokalni skupnosti.³⁵

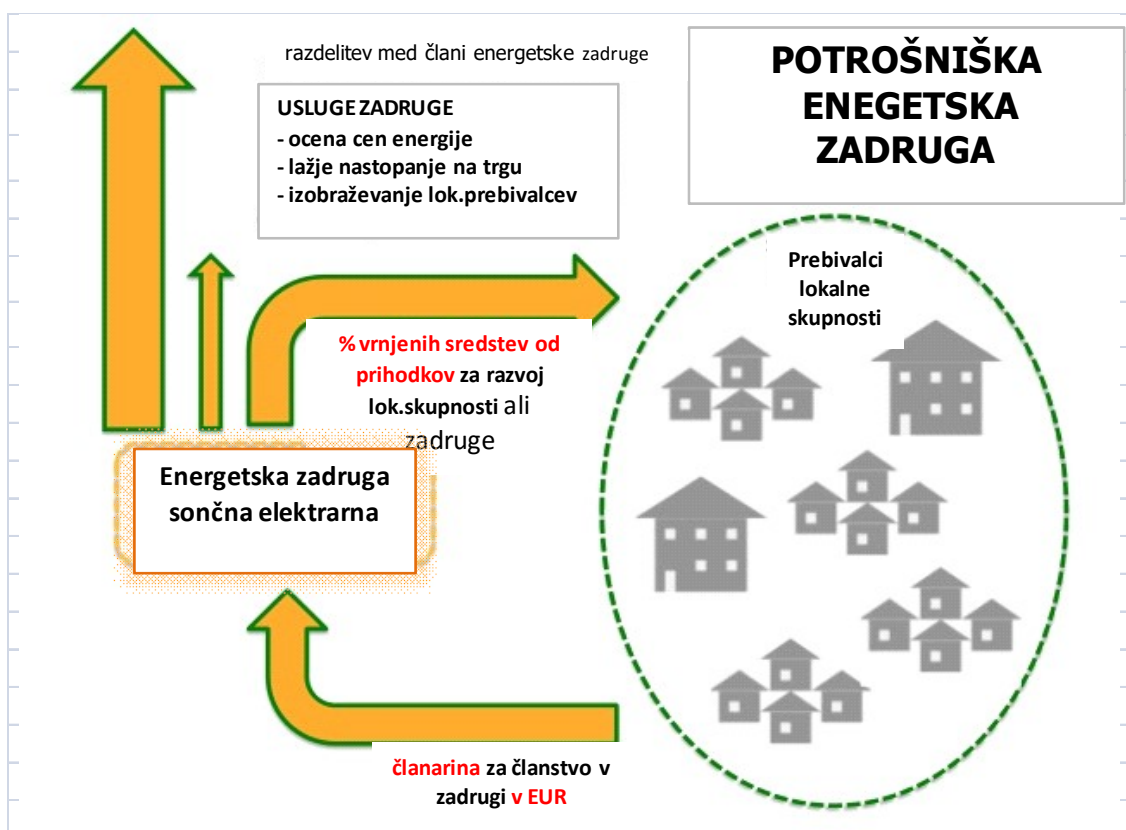
Energetske zadruga so specifične zadruga in se razlikujejo od npr. kmetijske zadruga še posebej, ko gre za specifičnost naložb. Zadruga, ki se ustanavljajo za namen naložb v obnovljive vire energije imajo zelo specifične investicije. Če vzamemo primer investicije v vetrno turbino, te ni mogoče preprosto spremeniti. Poleg tega morajo biti vetrne turbine nameščene na posebno mesto, da bi lahko pravilno delovale. Zaradi visokih investicijske stroškov v energetske objekte ti v primarnem obdobju ne prinašajo dobičkov, vendar pa so naložba za bodoče obdobje. Ne glede na to pa ostajajo zanimive glede upravljanja in odločanja.

³⁵ Wieg, Veßhoff, Boenigk, Dannemann, Thiem, prav tam, str 22.

3.2. Osnovni modeli energetskih zadrug v Evropi

3.2.1. Potrošniške energetske zadruge

Potrošniške zadruge služijo potrošniškemu trgu, glede na povpraševanje in ponudbo. V tovrstnih zadrugah se zberejo potrošniki, stranke ali uporabniki, ki svojo naložbo v obnovljive vire energije v zadrugi upravičijo s potrebo zagotavljanja določene količine energije za lastno dejavnost in energetske potrebe v lokalnem okolju.³⁶ Njihov osnovni cilj je skupni nastop do dobaviteljev preko sistema javnega naročanja. V izogib posrednikov in provizij jim uspe doseči nižjo ceno, vendar ne na račun kakovosti.

Slika 1: Potrošniška energetska zadruga³⁷

³⁶ Modeli zadrug, URL: <https://rescoop.eu/rescoop-typology> (29.6.2016).

³⁷ Đukan in drugi, v: Priručnik za osnivanje energetskih zadruga, (2013), str. 48.

Pomembna je tudi neposredna povezava potrošnikov s proizvajalci, med katere ni pomešana vrsta posrednikov. Model deluje tako, da je zadruga sestavljena iz lokalnih podjetij, članov civilne družbe, lokalnih oblasti in komunalnih podjetij, ki nudijo pomoč lokalnim prebivalcem za izvajanje projektov v OVE. Njihovi člani niso dolžni aktivno sodelovati pri upravljanju zadruga, kar je v določeni meri tudi slabost modela, saj s tem ni uveljavljeno načelo enotnosti.

Primer takih je zadrug so določene nemške energetske zadruga, z namenom pomoči njihovim članom pri namestitvi sončnih elektrarn na lastne nepremičnine, hkrati pa so jim zagotovljene tudi nižje cene komponent, konstrukcije in pomoči pri urejanju dokumentacije. Enak primer potrošniške energetske zadruga so tudi zadruga, ki ne razdeljujejo dobička med svoje člani zadruga, temveč ga v celoti reinvestirajo ali podarijo skupnosti.

3.2.2. Investicijske ali naložbene energetske zadruga

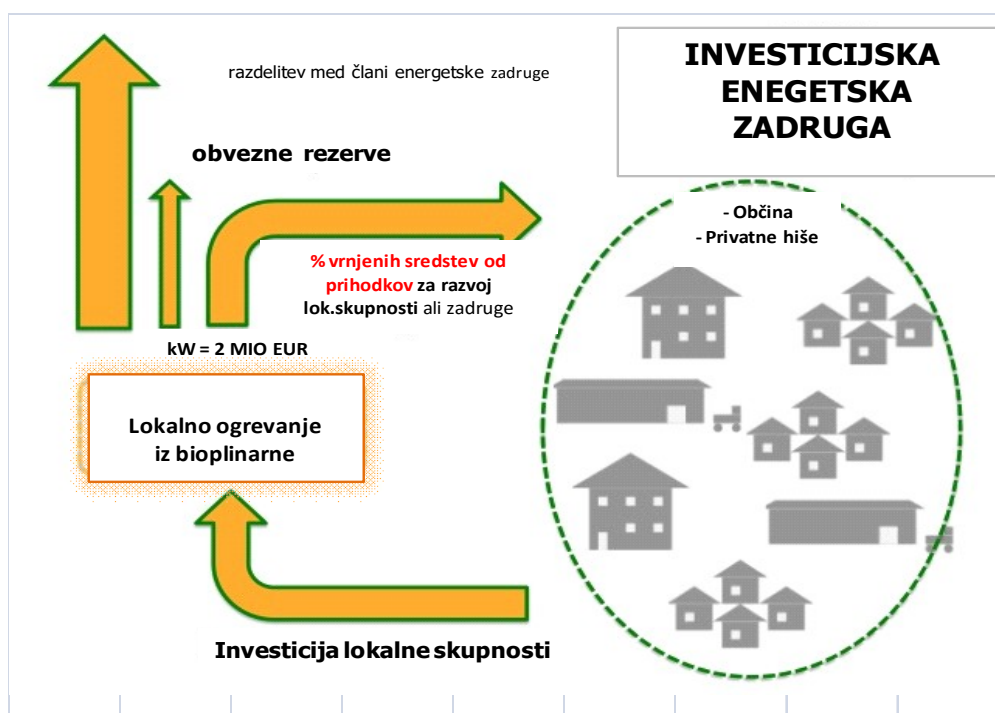
Naložbene energetske zadruga se najpogosteje uporabljajo v praksah razvitih modelov energetskih zadrug v Nemčiji, na Danskem, Švedskem v smislu kooperativnega razvoja obnovljivih virov.³⁸

Model deluje tako, da člani s svojim vložkom vstopijo v energetska zadruga z namenom skupne naložbe v enem projektu, kot je na primer sončna elektrarna na strehi javne zgradbe. Priporočljiva je uporaba javnih površin, na primer javnih streh, javnih zemljišč, z namenom, da se ohrani enakost vseh članov. Iz istega razloga vsak član zadruga vložiti enako količino denarja. Člani, ki želijo vložiti več denarja, lahko vložijo v presežek v obliki posojila z nizko obrestno mero za namene projekta zaradi katerega je ustanovljena zadruga. Udeležba pri dobičku se izvede v skladu z nacionalno zakonodajo o zadrugah, medtem ko je preostali del dobička razdeljen skladno s sorazmernim deležem vložka v investicijo.

³⁸ Modeli zadrug, prav tam.

Tako delujoče združništvo z naložbami v obnovljive vire energije se običajno začne z idejo enega ali skupine vizionarjev, ki nato svojo idejo razširi v projekt lokalne skupnosti, izvedba pa običajno temelji na prostovoljni osnovi.

Ugodnost za člane naložbenega modela je skupno podjetje, ki zmanjšuje tveganje za posameznika, pri čemer ima vsak član hkrati nov vir dohodkov. Obrat OVE, najpogosteje sončna elektrarna, pa je v celoti v lasti vseh članov zadruga. Slabosti modela so pogosto pomanjkanje usposobljenega osebja na lokalni ravni, ki bi imelo strokovno znanje razviti tak projekt. Pogosto lokalne skupnosti nimajo kadrovskih kapacitet, oziroma lokalnih voditeljev, ki so se pripravljene aktivno vključiti v razvoj takega projekta.

Slika 2: Investicijska (naložbena) energetska zadruga³⁹

³⁹ Đukan in drugi, prav tam, str.50.

3.2.3. Model investicijsko partnerske energetske zadruga

Glede na pomembnost investicijskih stroškov in pomanjkanja finančnih sredstev, obstaja možnost, da zadruga in lokalno prebivalstvo niso zmožni zagotoviti finančnih sredstev za večje projekte v obnovljive vire energije. V tem primeru lahko zadruga za razvoj projektov finančne stroške delijo tudi med zunanje partnerje, ki imajo interes vstopiti v projekt. V tem primeru predstavljajo zadruga le del vložka v projekt, kar pomeni, da imajo kasneje sorazmerno s tem, tudi del dobička. Zaradi skupne investicije v posamezen projekt se zahteva ustanovitev posebne projektne družbe, ki je ločen od delovanja zadruga. Model je zastavljen tako, da zadruga vlaga v financiranje projekta, članski deleži v zadrugi pa so lahko sestavljeni iz denarnih vložkov ali iz stvarnih vložkov (npr. surovin). V primeru energetske zadruga bioplinarna,⁴⁰ lahko stvarni vložki članov predstavljajo gnojila, industrijske rastline, stroje za dobavo surovin rastlin, ipd.

Pred sklenitvijo pogodbe o sodelovanju z investitorjem je potrebno opredeliti, kaj vse se domneva kot stvarni vložek. Na primer, gnojila niso nujno obravnavana le kot stvarni vložek, saj se v primeru odkupa lahko obravnavajo tudi kot vložek v denarju. V tem primeru mora biti v pogodbi določena minimalna odkupna cena na trgu.

Če vložki zadruga in vlagatelj v projekt predstavljajo enakovreden delež, potem so enakovredne tudi glasovalne pravice. V primeru, da ima zadruga manjši delež vložka v projekt, je tudi njena moč odločanja temu primerno sorazmerno manjša. Zadruga je v tem modelu solastnik novo ustanovljene projektne družbe, kjer velja načelo večinskega odločanja oziroma kapitalske večine. To je odvisno od velikosti lastniškega deleža. Tu ne velja načelo en član, en glas, kot je to določeno za zadruga. Ugodnosti za člane predstavlja partnerstvo z vlagatelji, ki imajo izkušnje v obnovljive vire energije, zagotavljanju strokovnega znanja, ki so potrebna pri razvoju projekta.

Če je investitor banka ali partner, ki ima znano dobro poslovno prakso s to dejavnostjo, je dostop do finančnih sredstev lažji. Poleg tega, prisotnost partnerja banke lahko pomeni izkušnje na področju finančnih tveganj, kar zmanjšuje tveganje naložb, projekt pa bo posledično financiran z nižjimi obrestnimi merami.

⁴⁰ Đukan in drugi, prav tam, str.50.

Slabosti modela predstavljajo težave pri iskanju vlagatelja, ki je pripravljen vložiti svoj delež v novo ustanovljeno projektno družbo skupaj z zadrugo, pri tem pa bo imel tudi omejene glasovalne pravice. Poleg tega je zadruga osredotočena predvsem na zadovoljevanje potreb svojih članov, medtem ko je cilj vlagatelja izključno kapitalski donos. Te razlike lahko predstavljajo potencialni vir konflikta.

3.3. Razvoj zadružništva kot oblike naložb v obnovljive vire energije v nekaterih državah EU

Poslovni modeli energetske zadrug v Evropi temeljijo na naslednjih ciljih:⁴¹

- a. Spodbujanje vključevanja državljanov v dejavnosti za proizvodnjo električne energije in lastništvo teh projektov.
- b. Krepitev lokalnega gospodarstva z uporabo lokalnih virov. Temu se omogoča, da ima lokalna skupnost neposredno korist od teh projektov.
- c. Spodbujanje članov energetske zadruga za učinkovito uporabo energije in virov preko različnih izobraževalnih dejavnosti.

Poslovni modeli energetske zadrug temeljijo na načelu sodelovanja, ki ima poudarek na razvoju neke skupnosti. Dobičkonosnost in kapitalski donos naložbe nista glavni motiv za ustanovitev energetske zadruga. Pomemben razlog je tudi učinkovito zagotavljanje energetske potrebe svojih članov. Bistven problem, s katerim se še spoprijemajo nekatere države članice, je v neustrezni in togi zakonodaji, ki ne omogoča vseh modelov ustanavljanja in delovanja energetske zadruga.

Čeprav večino električne energije v Nemčiji, na Danskem in Švedskem trenutno proizvajajo velika podjetja, kot so Dong Energy,⁴² E.ON⁴³ in Vattenfall,⁴⁴ je v zadnjih letih opaziti precejšen porast zadružništva pri obnovljivih virih energije.

⁴¹ Danish Energy Agency, Danish Wind Turbine Owners' Association, v: Wind Turbines in Denmark, (2009), URL: http://www.ens.dk/sites/ens.dk/files/dokumenter/publikationer/downloads/wind_turbines_in_denmark.pdf (3.7.2016).

Nekatere zadruge, ki vlagajo v obnovljive vire, so relativno majhne. Imajo manj članov in izvajajo samo male projekte v obnovljive vire energije (običajno solarni paneli). Druge imajo veliko članov. Obstajajo tudi zelo velike tovrstne zadruge. Na primer *ECOPOWER* v Belgiji ima skoraj 50.000 članov in ima v lasti 17 vetrnih turbin, tri hidro instalacije, 320 sončnih elektrarn in eno soproizvodnjo, ki uporablja olje oljne ogrščice.⁴⁵

Večina zadrug je usmerjenih v proizvodnjo iz obnovljivih virov energije. Nekatere zadruge se ukvarjajo le s financiranjem takih projektov. Obstajajo tudi zadruge, ki dobavo energije iz obnovljivih virov uporabijo za svoje člane. Tak primer je *Enercoop* (Francija), ki je edini dobavitelj energije iz OVE v Franciji.⁴⁶ Obstajajo tudi zadruge, ki jim naložbe v obnovljive vire pomenijo zgolj postransko dejavnost, za uravnoteženje drugih dejavnosti. Drugi pa celo vodijo svojo lastno distribucijsko mrežo, na primer *EWS* (Nemčija),⁴⁷ ki je lastnik distribucijskega omrežja in pomaga drugim, da bi sledili temu zgledu. Nenazadnje, se nekatere zadruge ustanovijo z namenom pomoči svojim članom in lokalni skupnosti za sprejem načrtov z namenom dviga energetske učinkovitosti v domačih ali v javnih zgradbah.

3.3.1. Belgija

Belgija je gosto poseljena država, zaradi česar je težko najti dobre lokacije za vetrne turbine. Poleg tega v večini krajev že obstajajo podjetja, ki sodelujejo pri naložbah v obnovljive vire energije, zaradi česar je otežen razvoj REScoops, da razvijejo svoje

⁴² DONG Energy je integrirano energetska podjetje, s sedežem v mestu Fredericia, Danska. To je največja energetska družba na Danskem.

⁴³ E.ON, je Evropski Holding s sedežem v Essnu, Severno Porenje-Vestfalija, v Nemčiji. Je največji investitor v vetrne turbine v več evropskih državah.

⁴⁴ Vattenfall je vplivna švedska družba, v stoddotni lasti švedske vlade. Od leta 2009, posodablja vire pri proizvodnji električne energije iz fosilnih goriv (52 %), jedrske energije (25 %), hidro energije (21 %), in "drugih virov" (vetrne energije, biomase, odpadkov) (2 %).

⁴⁵ Rijpens, Riutort, Huybrechts, Report on REScoop business models, v: EMES network and Centre for Social Economy, (2014), str 22.

⁴⁶ Rijpens, Riutort, Huybrechts, prav tam, str. 25.

⁴⁷ Rijpens, Riutort, Huybrechts, prav tam, str 29.

lastne projekte. Belgija nima zavezujoče zakonodaje, ki bi podpirala energetske projekte skupnosti, vendar pa obstajajo splošne smernice. Francosko govoreči del države (Valonija), "le cadre de referencia", predvideva 24,99 odstotkov udeležbe občanov pri prihodnjih projektih v veter.⁴⁸ V dveh provincah nizozemsko govorečega dela države (Flandrija) pričakujejo udeležbo vsaj 10 odstotkov lokalnih prebivalcev in 10 odstotkov od lokalne občine, ki bi v obliki združenja sodelovale pri naložbah v obnovljive vire energije. Vsega skupaj dvajset belgijskih zadrug je združenih v dveh regionalnih zvezah, in sicer REScoop Vlaanderen in REScoop Wallonie.⁴⁹

3.3.2. Nizozemska

Obstaja 110 REScoops na Nizozemskem, kjer je bila pred kratkim uvedena posebna olajšava "postcoderoos". Državljeni dobijo davčno olajšavo (0,09 €/kWh) glede na njihov račun za energijo, če so člani lokalnega REScoop in tako proizvajajo lastno energijo iz lokalnih obnovljivih virov.⁵⁰ Različne energetske zadrug so se družile pod REScoopNL, nizozemsko REScoop federacije.

3.3.3. Francija

Dolgotrajno in počasno odpiranje francoskega energetskega trga je posledično oviralo tudi razvoj združenja kot naložbo v obnovljive vire energije. Ustvarili so zelo malo projektov. Kljub temu je v zadnjih nekaj letih več sprememb v zakonodajnem okviru, kot je nedavno sprejet Zakon o energetskem prehodu.⁵¹ S sprejetjem te zakonodaje je omogočen lažji razvoj novih REScoops. Do sedaj je bilo okoli šestdeset pobud

⁴⁸ Wieg, Veßhoff, Boenigk, Dannemann, Thiem, prav tam, str 31.

⁴⁹ Pregled energetske zadrug po Evropi, URL: <https://rescoop.eu/european-tour> (5.7.2016).

⁵⁰ Bolinger, prav tam, str 7.

⁵¹ avtoričin prevod iz angl.jezika - Ministry of Ecology, Sustainable Development and Energy, Energy Transition for green growth act, 20.08.2015.

energetskih skupnosti in vključevanja državljanov v združništvo na področju naložb v obnovljive vire energije.⁵²

3.3.4. Velika Britanija

Britanska vlada je v zadnjem obdobju postopno zmanjšala podporo za projekte kopenskih vetrnih elektrarn, kar posledično otežuje nastajanje združništva kot oblike naložb v obnovljive vire energije. Čeprav obstaja podpora projektom vetrne energije na morju, je velikost takšnih projektov manjšega obsega. Danes obstaja približno 100 REScoops v Veliki Britaniji.⁵³

3.3.5. Škotska

Škotska vlada je nedavno zmanjšala finančne vzpodbude, ko gre za naložbe v obnovljive vire energije v obliki povezovanja v zadruge. Cilj 500mW za energijo skupnosti, ki je bil postavljen do leta 2020, je dosegla že v letu 2015.⁵⁴ Na Škotskem so razvili poseben sklad, ki skrbi za podporo ustanavljanja novih REScoops. Sklad zagotavlja posojila skupinam skupnosti za financiranje in študije, ki preučujejo možne projekte. Če končna študija pokaže, da projekt ni izvedljiv, skupnost od naročnika študije ne zahteva, da povrne denar za študijo, pridobljen iz sklada.⁵⁵

⁵² Pregled energetski zadrug po Evropi, prav tam.

⁵³ Pregled energetski zadrug po Evropi, prav tam.

⁵⁴ Bolinger, prav tam, str 8.

⁵⁵ Đukan in drugi, prav tam, str.9.

3.3.6. Grčija

Kljub jasnim poziv za liberalizacijo, na grškem energetskega trgu še vedno prevladujejo družbe javnega omrežja v lasti države (PPC). PPC⁵⁶ proizvaja energijo, upravlja distribucijsko omrežje in ima vlogo dobavitelja energije. Na otokih se električna energija še vedno proizvaja z uporabo fosilnih goriv, kar predstavlja visoke proizvodne stroške. Obstaja majhno število otokov, kjer so lokalni prebivalci ustanovili REScoop.⁵⁷ Vendar so pri pridobitvi dovoljenj in ustanovitvi zadrug za tovrstne namene naleteli na nemalo število administrativnih ovir.

3.3.7. Italija

Obstaja kar nekaj dolgo uveljavljenih REScoops na območju v Južne Tirolske, nekatere celo že do sto let. Veliko zadrug je ustanovljenih z naložbami v proizvodnjo električne energije iz malih hidro elektrarn. V mnogih primerih se tako pridobljena energija koristi za lokalno distribucijsko mrežo. Te energetske zadrug so združene pod imenom Südtiroler Energie Verband. Prva italijanska zadruga, ki je predstavljala zeleni vir energije je bila ustanovljena pod privlačnim imenom: "E Nostra", ki dobesedno pomeni "to je naša energija".⁵⁸

3.3.8. Španija

Španski vlagatelji v obnovljive vire energije se trenutno soočajo s težkimi časi. Nacionalna vlada je zmanjšala podporo za obnovljive vire energije za nazaj, tako da je za lokalne REScoops skoraj nemogoče, da bi našli dobre projekte. Leta 2015 ni bil

⁵⁶ Grško nacionalno elektro podjetje.

⁵⁷ Peters, How to promote them especially on the Greek islands, URL: http://gr.boell.org/sites/default/files/uploads/2014/09/sifnos_report_jamie_peters_0.pdf (20.6.2016).

⁵⁸ Pregled energetske zadrug po Evropi, prav tam.

nameščen niti en MW vetra in le 50 MW iz naslova hidro energije (od tega je 25 MW v lasti energetske projektne skupnosti). Kot odgovor na pomanjkanje podpore, je SOM Energija⁵⁹ začela kampanjo "Generation kWh".⁶⁰ Članom omogoča brezobrestna posojila. Denar se nato uporabi za financiranje novih projektov OVE in člani lahko odkupujejo električno energijo po zagotovljeni ceni najmanj 20 let.

3.3.9. Avstrija

V Avstriji deluje preko 350 energetskih zadrug (Heizgenossenschaften), ki se na lokalni ravni povezujejo predvsem v proizvajalce lesne biomase in uporabnike toplote, proizvedene na osnovi lesne biomase.⁶¹

3.3.10. Hrvaška

Hrvaška ima veliko projektov potencialnih OVE. Energetska strategija⁶² Republike Hrvaške je opredeljena v 80. členu hrvaške Ustave in petem odstavku 3. člena Energetskega zakona.⁶³ Energetski zakon in Strategija sta temeljna dokumenta, ki opisujeta energetske politiko in načrtovanje razvoja energetskih smernic na Hrvaškem za obdobje 10 let, do leta 2030.

Temeljna načela strategije so zanesljivost oskrbe z energijo, konkurenčnost energetskega sistema in trajnost razvoja energetike. Strategije navaja, da bo imela Hrvaška zanesljiv in trajen energetski sektor, katerega razvoj temelji na uporabi vseh energetskih možnosti za zadovoljitev svojih potreb po energiji in za ustvarjanje dodane vrednosti za državljane. Vse v skladu z načeli okoljske, gospodarske in družbene

⁵⁹ Katalonska energetska zadruga ustanovljena decembra 2010.

⁶⁰ Pregled energetski zadrug po Evropi, prav tam.

⁶¹ URL: <http://www.ifz.aau.at/eng/Research/Energy-and-Climate/Finished-projects/Energy-cooperatives> (30.6.2016).

⁶² Strategija za energetski razvoj Republike Hrvaške (NN 38/2002).

⁶³ Zakon o regulaciji energetskih dejavnosti, Narodne novine br.: 71-05-03/1-12-2.

odgovornosti. V skladu s hrvaškim Zakonom o zadrugah, se vsi dobički zadruga razdelijo po načelu 30 odstotkov od dobička zadruga je dodeljenih za razvoj sorodnih zadrug, 5 odstotkov dobička se razdeli v obvezne rezerve, dokler ne doseže zneska vložkov glavnih članov, preostalih 65 odstotkov pa se razporedi med ostale člane zadruga.⁶⁴

Nacionalna zakonodaja ne nudi dovolj stabilne podporne sheme, kar otežuje razvoj novih projektov. Razvijalci projektov so običajno lokalni podjetniki, ki pogosto nimajo zadostnih strokovnih znanj. Čeprav je bila energetska skupnost podprta z novim zakonom za obnovljive vire energije, nacionalna vlada ni določila jasnih energetskih ciljev na področju ustanavljanja zadrug kot naložb v obnovljive vire energije. Danes obstaja približno 15 energetskih zadrug, ki poskušajo razviti svoje prve projekte.⁶⁵

⁶⁴ Zakon o zadrugama, Narodne novine broj 71-05-03/1-14-2.

⁶⁵ Pregled energetski zadrug po Evropi, prav tam.

4. PRAVNI POLOŽAJ ENERGETSKIH ZADRUG - REScoop v NEMČIJI IN NA DANSKEM

4.1. Splošno o REScoop

REScoop(s) je okrajšava za zadruge, katerih poslovni model je sestavljen iz članov, ki s svojimi vložki v zadruge financirajo projekte za pridobivanja energije iz obnovljivih virov energije ali za namen izboljšanja energetske učinkovitosti. Na kratko jih v slovenskem prevodu imenujemo tudi *energetske zadruge*. REScoops imajo praviloma pravni status zadruge, obstajajo pa tudi izjeme,⁶⁶ bistveno pa je predvsem, kako poslujejo.

Pri tem za REScoops običajno velja sedem načel:⁶⁷

- I. Prostovoljno in odprto članstvo.
- II. Demokratično vodenje in upravljanje zadruge.
- III. Ekonomsko in neposredno lastništvo.
- IV. Neodvisnost in avtonomija.
- V. Informiranje, izobraževanje in usposabljanje.
- VI. Medsebojno sodelovanje med zadrugami.
- VII. Skrb za skupnost.

Nemčija in Danska imata področje zadružništva pri naložbah v obnovljive vire energije (REScoops) poleg geografskih danosti, najbolj urejeno z izpopolnjeno zakonodajo in finančnimi vzpodbudami. Prav zato je v teh dveh državah tovrstna oblika naložb v OVE najbolj razširjena. Medtem, ko sta se Danska in Švedska osredotočili predvsem na vetrno energijo, kot vir za svojo proizvodnjo električne energije, nemške zadruge uporabljajo bolj razpršene naložbe. V obeh državah so energetske zadruge vse bolj priljubljene, saj ponujajo raznolike možnosti za ukrepanje in načrtovanje. Ker ima vsak

⁶⁶ Model Investicijsko partnerske energetske zadruge, prav tam str. 33.

⁶⁷ Mednarodna zveza zadrug (ICA).

član pravico do glasovanja, je mogoče projekte s številnimi enakopravnimi partnerji izvesti demokratično in v skladu z lokalnim okoljem.

Samo v zadnjih petih letih je bilo v Nemčiji na področju obnovljivih energetske virov ustanovljenih približno 300 novih zadrug.⁶⁸ Danes je na Danskem in v Nemčiji več kot 50 odstotkov vseh obnovljivih virov energije v lasti državljanov in energetskih zadrug, medtem ko jih je le 6 odstotkov v lasti velikih energetskih podjetij, ki so pred nekaj leti imela monopol pri proizvodnji električne energije.⁶⁹ Na Danskem je več sto tisoč državljanov, ki preko energetskih zadrug sodelujejo pri razvoju obnovljivih virov energije, predvsem vetrne. Posledično Danska danes proizvede 40 odstotkov električne energije iz vetrne energije.⁷⁰

4.2. Energetske zadruge v Nemčiji

Nemčija si v svojem programu prizadeva do leta 2025 doseči od 40 do 45 odstotni delež energije pridobljene iz obnovljivih virov, do leta 2035 pa od 55 do 60 odstotkov.⁷¹ Energetske zadruge so predvsem v Nemčiji že desetletja zanesljiv in priljubljen regionalni model sodelovanja, ki si prizadeva za decentralizirano proizvodnjo energije in oskrbo z njo. Omogočajo udeležbo in vključevanje lokalnih prebivalcev ter združevanje občinskih in gospodarskih interesov z varstvom okolja. Z možnostjo neposredne udeležbe prebivalstva, kmetov in regionalnega gospodarstva zagotavljajo ključno krepitev pripravljenosti za izgradnjo energetskih objektov in omrežij. Energetske zadruge ne predstavljajo anonimnih denarnih naložb, ampak ponujajo možnost, da prebivalci sodelujejo pri dolgoročno zasnovanih projektih skupnosti in pripomorejo k

⁶⁸ Rijpens, Riutort, Huybrechts, Report on REScoop business model, prav tam str 18.

⁶⁹ REScoop 20-20-20, Best practices Report, URL: <https://rescoop.eu/system/files/REScoop%20Best%20Practices%20Report%202.pdf>, str. 16 (8.7.2016).

⁷⁰ REScoop 20-20-20, Best practices Report, prav tam, str, 24.

⁷¹ The International Co-operative Alliance, n. d. Co-operative identity, values & principles, Brussels, URL: <http://ica.coop/en/media/resources>.

spremembam v svojem življenjskem okolju. Vloženi denar tako občutno prispeva k zvišanju regionalne dodane vrednosti.⁷²

Nemčija je bila zelo progresivna glede podpore decentraliziranega pridobivanja obnovljivih virov energije in je vzpodbujala združništvo glede oblike naložb v obnovljive vire energije. Energetski zakon - Erneuerbare Energiegesetz⁷³ (EEG), ki predpisuje vire in tarife, ki so povzročili rast obnovljivih virov energije in številnih zadrug na tem področju. Nedavna študija je pokazala, da obstaja preko 800 zadrug, ki vlagajo v obnovljive vire energije – REScoops.⁷⁴

V zadrugi višina lastnega kapitala ni zakonsko določena.⁷⁵ Ključni sestavni del so poslovni deleži, vpisani s strani članov. Višino in število deležev, ki jih je treba vpisati, člani skupaj določijo v statutu. S tem je mogoče lastni kapital prilagajati okoliščinam. Poleg poslovnih deležev v energetskih zadrugah so se kot dopolnilno sredstvo financiranja izkazala tudi podrejena posojila. Tako se lahko posamezne skupine članov ciljno udeležujejo določenih energetskih projektov. Prednost se kaže v financiranju različnih energetskih projektov z različnimi koristmi in tveganji, ki sicer potekajo v okviru zadruge, a ne skupno iz istega vira. V zadrugi Friedrich Wilhelm Raiffeisen Energie eG⁷⁶ je npr. predvidena najnižja udeležba v višini 2.000 eurov. Od tega se 100 eurov vpiše kot poslovni delež, 1.900 eurov pa se porabi kot podrejeno posojilo za določen energetski projekt. Odločitve glede lastnega kapitala je treba sprejemati skupaj z upravo zadruge.

Pobudo za ustanovitev energetske zadruge lahko dajo različni akterji. Poleg angažiranih državljanov, ki se na svojem lokalnem območju zavzemajo za oskrbo s čisto energijo, pobudo pogosto prevzamejo zastopniki občine ali krajevni distributerji električne energije. Pogosto so na tem področju dejavni tudi krajevni kmetje, lokalno

⁷² Genossenschaften in Deutschland, URL: <http://www.genossenschaften.de/gesch-ftsmodelle-von-energiegenossenschaften> (2.7.2016).

⁷³ Gesetz für den Ausbau erneuerbarer Energien. Veljati je pričel 01. 08. 2014.

⁷⁴ URL: <http://www.genossenschaften.de/gesch-ftsmodelle-von-energiegenossenschaften> (2.7.2016).

⁷⁵ URL: <http://www.dgrv.de/de/publikationen/geschaeftsbericht.html> (3.7.2016).

⁷⁶ URL: <http://www.raiffeisen-energie-eg.de/sites/main/files/pdf/Kommune.pdf> (2.7.2016).

gospodarstvo, npr. obrtniki in predvsem banke ter vzajemni skladi. Nekatere zadruge s področja fotovoltaike so se vključile na pobudo zadružnih bank. Pogosto se združujejo tudi predstavniki različnih področij, da bi skupaj ustanovili energetska zadruga. Prednost takšnega združevanja je ta, da ne gre samo za povezovanje različnih interesov, ampak tudi trgovskih ali tehničnih znanj.⁷⁷

Praksa je pokazala, da je zadružništvo ena najbolj varnih oblik pred stečajem.⁷⁸ Zvezni urad za statistiko⁷⁹ je objavil, da so zadruge med najvarnejšimi delodajalci in poslovnimi partnerji. Najtemeljitejša analiza je bila opravljena za leto 2012, ki je pokazala, da je bilo od vseh insolvenčnih postopkov (28.297), samo 18 postopkov (0,06 odstotkov) začeti v zadrugah. Če to prevedemo v zapadle in neplačane obveznosti, so te obsegale samo okoli 51 milijonov evrov terjatev obsega, kar je predstavljalo 0,13 % vseh terjatev vseh insolvenčnih postopkov.⁸⁰

Sicer model energetskih zadrug, v smislu kapitalnega donosa, deluje bolj konzervativno, manj agresivno. Gre bolj za bolj personalno regionalno povezanost in zaradi tega bolj stabilen poslovni model. Poleg tega je, v primerjavi z drugimi pravnimi oblikami, bolj uravnoteženo razmerje med dolgovi in lastnim kapitalom.

Bistven razlog je tudi v nadzoru. Obvezna je posebna revizija, ki se izvaja nenapovedano, enkrat letno. Imenuje se revizija za zadruga.⁸¹ Poleg obveznega preverjanja računovodskih izkazov, ta vrsta revizije ponujajo celovito svetovanje na področju poslovne, pravne in davčne optimizacije poslovanja zadruga.

⁷⁷ Genossenschaften in Deutschland, prav tam.

⁷⁸ Genossenschaften in Deutschland, URL:<http://www.genossenschaften.de/warum-energiegenossenschaft> (2.7.2016).

⁷⁹ Statistischen Bundesamtes, URL:
https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/FinanzenSteuern/Steuern/Koerperschaftsteuer/KoerperschaftsteuerstatistikJ5799701127004.pdf?__blob=publicationFile, str.23 (26.8.2016).

⁸⁰ <http://www.sozialinvestieren.de/blog/insolvenz sicherste-rechtsform-genossenschaften-bleiben-unangefochten-sieger/> (26.8.2016).

⁸¹ Gründungsprüfung.

4.2.1. Primer energetske zadruga Friedrich-Wilhelm Raiffeisen v Nemčiji

Energetska zadruga Friedrich-Wilhelm Raiffeisen Energie, n.d. je bila ustanovljena leta 2008 za proizvodnjo sončne energije in ima 280 članov. To je bila ena prvih energetske zadrug v Nemčiji in je zato tudi nudila podporo ustanavljanju nadaljnjih RESCoops. V sklopu te zadruga je bila ustanovljena leta 2009 še energetska zadruga Friedrich-Wilhelm Raiffeisen Energie Großbardorf, n.d., ki ima trenutno okoli 170 članov. Zadruga proizvaja energijo iz sončne elektrarne, del energije pa porabi v obratu za biomaso. Leta 2010 je bila ustanovljena še energetska zadruga Friedrich-Wilhelm Raiffeisen Energie eG, s 108 člani, ki prav tako proizvaja sončno energijo. Vse zadruga imajo enako shemo za financiranje svojih članov.⁸²

Pogoj za članstvo je nakup deleža v višini 100 eurov, lahko pa tudi podrejeno posojilo v višini 1900 eurov, ki ga zadruga posledično povrne z določeno obrestno mero. Kljub temu, da so zadruga na splošno odprte za nove člane, teh trenutno ne sprejemajo, ker ni načrtovanih bodočih projektov. Prihodki bi se tako razdelili med več ljudi, s tem pa bi se znižale obrestne mere pri članskih posojilih. Namen zadruga je povezovanje lokalnih prebivalcev zaradi ekonomskih interesov, vendar pa člani svoje naložbe vidijo tudi v ohranitvi okolja. Z ustanovitvijo zadruga so dosegli nižanje porabe energije na posameznika.⁸³

Glavni organ zadruga je občni zbor, ki se sestaja enkrat letno. Vsaka zadruga ima dva menedžerja, medtem ko je nadzorni svet sestavljen iz vsaj treh članov, ki se lahko nato poveča na večje število delegatov, vendar le za pomembnejše odločitve. Glavne prednosti take organizacijske oblike so v prevzemanju odgovornosti do ostalih članov zadruga. Velja načelo en član, en glas. Demokratična struktura zadruga načeloma predstavlja pozitiven vidik delovanja take pravno organizacijske oblike, čeprav se negativen vidik take demokratičnosti kaže, kadar se postopki zaradi doseganja konsenza zavlečejo.⁸⁴ Zadružništvo kot oblika naložb v OVE ima tudi davčne prednosti. Pri izplačevanju dividend za podrejena posojila ta niso obdavčena. Poslovni model teh

⁸² Wieg, Veßhoff, Boenigk, Dannemann, Thiem, prav tam, str 6.

⁸³ Wieg, Veßhoff, Boenigk, Dannemann, Thiem, prav tam, str 7.

⁸⁴ Wieg, Veßhoff, Boenigk, Dannemann, Thiem, prav tam, str 10.

treh zadrug se v prihodnosti osredotoča na neposredno prodajo električne energije, ki je bila pridobljena iz OVE. Člani zadruga so v svojem statutu sprejeli možnost diverzifikacije portfelja z vlaganjem v npr. bioplinske naprave, s tem pa tudi dejavnost na področju daljinskega ogrevanja, v kolikor bi se spremenile okoliščine z vidika nacionalnih finančnih vzpodbud.⁸⁵

4.3. Energetske zadruga na Danskem

Danska je začela energetske zadruga ustanavljati v 70-letih prejšnjega stoletja, kot odgovor na naftno krizo s preusmeritvijo na obnovljive vire energije.⁸⁶ Po zaslugi danske vlade je Danska tudi danes daleč najbolj privlačna država za energetske zadruga - REScoops. V dokaz temu je več kot 600 ustanovljenih zadrug za naložbe v obnovljive vire energije, ki zagotavljajo svojim članom uporabo energije iz obnovljivih virov energije.⁸⁷ Obstajajo tudi številne danske zadruga, kjer njihovi člani vlagajo v vetrno energijo. Od teh je najbolj znana Middelgrunden, zadruga, ki ima v lasti velike vetrne elektrarne v bližini Københavna. Energetska zadruga je bila ustanovljena na pobudo zaposlenih. Ima pravno obliko partnerstva, ki temelji na združništvu in je posebej zasnovana v danski zakonodaji. Ta oblika se imenuje Splošno partnerstvo – Interessentskab.⁸⁸ Omenjena pravna oblika posameznikom omogoča, da so za svoje prihranke, ki jih vložijo v energetska zadruga oproščeni plačila davkov, in sicer za prvih 2.800 eurov naložb v tako partnerstvo.⁸⁹

⁸⁵ REScoop 20-20-20, Best practices Report, prav tam, str, 29.

⁸⁶ Danish Wind Turbine Owners' Association, v: Wind Turbines in Denmark, (2009), [URL:http://www.ens.dk/sites/ens.dk/files/dokumenter/publikationer/downloads/wind_turbines_in_denmark.pdf](http://www.ens.dk/sites/ens.dk/files/dokumenter/publikationer/downloads/wind_turbines_in_denmark.pdf) (3.7.2016).

⁸⁷ REScoop 20-20-20, Best practices Report, prav tam, str, 13.

⁸⁸ The Danish Ministry of Economics and Business Affairs, Executive Order on the Act on Certain Commercial Undertakings (2010).

⁸⁹ Larsen, Soerensen, Christiansen, Naef, Vølund, Experiences from Middelgrunden 40 MW Offshore Wind Farm, (2005).

Danske energetske zadruge običajno delujejo kot hranilnica. S članstvom državljani sodelujejo pri investiciji v lokalno zgrajene vetrne turbine ali sončne elektrarne in so za to upravičeni do obresti, ponavadi okoli 5-7 odstotkov na leto. Na ta način je njihov denar, namesto npr. v banke, "deponiran" v vetrne turbine v svoji lokalni skupnosti. Ne samo, da to prinaša dohodek, temveč se kaže tudi kot pozitiven učinek na zaposlovanje, okolje in energetska neodvisnost.⁹⁰

Pomembna je tudi določba novega danskega Energetskega zakona, ki določa obvezno ponudbo vsaj 20 odstotnega deleža celotnega projekta v vetrne turbine lokalnim prebivalcem, ki živijo v radiju 4,5 km od naprave.

Postopek za članstvo v energetskih zadrugah zahteva enostaven pravni postopek. Danski državljan mora podpisati le dva dokumenta, in sicer za vstop v zadrugo in pogodbo o tem, da prevzame solastniški delež v energetske zadruge. Seveda, so zaradi naravnih pogojev najpogostejše naložbe v energetske zadruge, ki vlagajo denar v vetrne turbine. Zakonodaja določa, da morajo investitorji v primeru gradnje vetrnih elektrarn, najmanj 20 odstotkov vrednosti projekta ponuditi prebivalcem v lokalnem okolju. Tisti, ki se odločijo za vložke v te projekte, so oproščeni davčnih obveznosti.

Marca 2012 je Danska sprejela nov energetske sporazum. Ta po ugotovitvah Danske agencije za energijo vsebuje smernice, da je do leta 2050 tehnično mogoče zgraditi varen in zanesljiv energetske sistem, ki bi bil 100% iz OVE. Poročilo za Dansko do leta 2050 opisuje neodvisen sistem energije brez fosilnih goriv, kot tudi cilj vlade, da po letu 2035 vzpostavi neodvisen sistem za proizvodnjo električne energije in toplote. Stroški neodvisnega sistema z energijo do leta 2050 so ocenjeni na približno 18 do 22 milijard evrov.⁹¹

⁹⁰ Evropska agencija za okolje, Letno poročilo 2014, v: Urad za publikacije v Evropski uniji (2015), str: 45.

⁹¹ Stone, A small country goes big with renewables: Denmark's goal to be fossil-free, URL: <http://reneweconomy.com.au/2016/a-small-country-goes-big-with-renewables-denmarks-goal-to-be-fossil-fuel-free-85027> (5.7.2016).

4.3.1. Primer energetske zadruga Middelgrunden na Danskem

Zadruga je bila ustanovljena leta 2000, v njenem okviru deluje 20 vetrnih turbin z močjo 2 MW. Cena za delnico je znašala 570 eurov, izdanih je bilo 40.500 delnic več kot 8.500 članom.⁹²

Zanimiva je prva predustanovitvena faza energetske zadruga Middelgrunden in način, kako je pridobila finančna sredstva. V zgodnjih fazah projekta, ko še niso bila pridobljena vsa dovoljenja in pred začetkom gradnje, je zadruga pridobila investicijska sredstva s prodajo rezervacije delnic. Rezervacija ene delnice je znašala sedem eurov. Na ta način je bilo prodanih 30.000 rezervacij za delnice projekta. S tem je zadruga financirala začetno delo, kar pa hkrati za člane ni pomenilo velikega finančnega tveganja. V večinski lastniški strukturi elektrarne so prebivalci Kopenhagna, čeprav je portfelj sestavljen iz članov iz vseh delov Danske. Donosnost celotne investicije je načrtovana tako, da se povrne po osmih letih s 7,5 odstotno stopnjo donosa ali 70 eurov na delnico.⁹³

Middelgrunden ima mešano strukturo članstva. Lokalna oblast ne more biti del članstva zadruga, vsaj ne v tistem delu članstva, ki ga po statutu zadruga ni mogoče izključiti. Včasih postanejo člani energetske zadruga nekateri člani posamezne družine, da lahko potem koristijo električno energijo za svoje hiše. Zadruga je odprta za nove člane, pod pogojem, da nov član vstopi tako, da odkupi delež od predhodnega člana. Zato je izraz član zadruga v tem primeru nekoliko zavajajoč, saj bi bil bolj primeren izraz delničar. Da bi lahko to energetska zadruga primerjali z ostalimi, še naprej uporabljajo izraz član, vendar priznavajo razliko v pomenu. Poleg tega je članstvo na splošno dokaj stabilno, saj se z "delnicami" le redko trguje.⁹⁴

Glavna motivacija, da nekdo postane član zadruga je, da je okoljsko ozaveščen. Druga motivacija je prav ekonomski donos, čeprav ni opaziti, da je ta motiv prevladujoč. Te

⁹² Larsen, Soerensen, Christiansen, Naef, Vølund, prav tam, str.2.

⁹³ Larsen, Soerensen, Christiansen, Naef, Vølund, prav tam, str.1.

⁹⁴ REScoop 20-20-20, Best practices Report, prav tam, str, 27.

ugotovitve izhajajo iz motivov ustanavljanja zadrug, zlasti po prvi naftni krizi leta 1973, ko je Danska z energetske strategije začela z ustanavljanjem energetskih zadrug.

Sprejemanje glavnih odločitev v zadrugi velja po načelu en član, en glas, neodvisno od števila delnic, ki jih ima posameznik v lasti. Za ostala tehnična in operativna vprašanja je pristojen upravni odbor, ki je sestavljen iz petih do sedmih članov, odvisno od velikosti zadruga. Člani upravnega odbora so izvoljeni za dobo dveh let, za svojo funkcijo pa niso posebej plačani.⁹⁵

⁹⁵ Larsen, Soerensen, Christiansen, Naef, Vølund, prav tam, str.1.

5. POLOŽAJ ZADRUŽNIŠTVA KOT OBLIKA NALOŽB V OBNOVLJIVE VIRE ENERGIJE V REPUBLIKI SLOVENIJI

5.1. Splošno

Cilj Slovenije je, da doseže vsaj 25 odstotni delež pri porabi končne energije do leta 2020.⁹⁶ Direktiva 2009/28 z dne 23. aprila 2009 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov in o spremembi in poznejši razveljavitvi direktiv 2001/77 in 2003/30 določa, da morajo vse države Evropske unije sprejeti nacionalni program OVE in energetskega akcijskega načrta (v nadaljevanju: AN OVE). Vsi dokumenti morajo biti sprejeti za obdobje od leta 2010 do leta 2020. Ti načrti morajo biti sprejeti kot nacionalni cilji držav članic za deleže bruto končne energije iz obnovljivih virov, porabljene v elektroenergetiki, prometu ter za hlajenje in ogrevanje. Direktiva 2009/28 ES ima namen doseči dva cilja, in sicer:

- a. na področju OVE doseči vsaj 20 odstotni delež OVE v bruto končni porabi energije in
- b. doseči vsaj 10 odstotni delež OVE v prometu, kar je cilj za vse države članice do leta 2020.

Odločeno je bilo, da mora Slovenija doseči najmanj četrtinski delež OVE v bruto končni porabi energije do leta 2020. V okviru poskusov priprave Nacionalnega energetskega programa so bile narejene projekcije za porabo energije in dobavo, upoštevajoč različne kriterije. Podlaga za določitev kriterijev je temeljila na naslednjih smernicah:

- i. Razvojni izzivi izhajajo iz upoštevanja zunanjih okoliščin. To so: mednarodne cene energije (nafta, elektrika, trdnih goriv, plina), cene emisijskih kuponov, zanesljivost oskrbe, gospodarski razvoj države, globalni tehnološki razvoj in prometna politika;
- ii. Kako je alternativna strateška usmeritev za energijo implementirana v slovenski zakonodaji, ali je ta že sprejeta, ali je še v pripravi;

⁹⁶ Več o tem v Akcijskem načrtu za obnovljivo energijo, opisanem v poglavju 2.1.4..

- iii. Situacija na področju energetskih projektov, ki se izvajajo; ali se kateri projekti že izvajajo in v kateri fazi potekajo;
- iv. Odziv udeležencev energetskega sektorja na tretje dejavnike, kar pomeni različne ukrepe glede na aktualno politiko.
- v. Kvantitativno oceno učinkov teh dejavnikov, povezanih s cilji.

Z omenjeno Direktivo EU od Slovenije pričakuje, da prevzame aktivnejšo politiko na področju učinkovite rabe energije in OVE, da bi s tem pospešila prehod v nizkoogljično družbo.

Obnovljivi vir energije, ki se trenutno zdi v državi najpomembnejši, je lesna biomasa. Prav tako ne zaostaja hidroenergija, v letih 2010 - 2012 pa je bil najintenzivnejši razvoj pri izkoriščanju solarne energije in bioplina.⁹⁷ Potenciali teh virov energije, skupaj s potenciali vetra in geotermalno energijo, bi lahko prispevali k povečanju porabe obnovljivih virov energije. Viri energije so sestavni del Energetskega zakona (EZ-1), kjer so opredeljeni cilji energetske politike. Ta zakon opredeljuje tudi mehanizme za spodbujanje proizvodnje obnovljivih virov energije.

Energetski koncept Slovenije EKS, ki naj bi nadomestil dosedanja Nacionalni energetski program, bo krajši strateški dokument s ključnimi razvojnimi usmeritvami za 40 let. Sedaj nimamo ne EKS ne NEP. Energetski koncept lokalnih skupnosti bo ključni dokument na področju lokalnega razvoja energetike in bo moral biti usklajen s prostorskim aktom občine. Tako bo prostorsko umeščanje nove proizvodnje energije iz OVE hitrejše. Občine še ne morejo sprejeti energetskega programa na lokalni ravni brez EKS.

Izkušnje iz Slovenije kažejo, da pri zagonu projektov, povezanih z obnovljivimi viri energije teoretične zastavljene smernice in ustrezna zakonodaja niso dovolj, temveč so potrebne konkretne rešitve. Lokalne energetske zadrage, ki povežejo različne deležnike v lokalnem okolju v skupni poslovni subjekt, so lahko učinkovita rešitev. Vendar kot kaže raziskana praksa do sedaj, ideja o ustanavljanju zadrug za namen naložb v obnovljive vire energije v Sloveniji še ni zaživela.

⁹⁷ Odbor za industrijo, raziskave in energetiko, Poročilo o napredku na področju energije iz obnovljivih virov, (2016).

5.2. Programi in projekti Evropske unije pomembni za RS

5.2.1. INTEREG IVC

INTEREG IVC⁹⁸ je program medregionalnega sodelovanja in je financiran s strani Evropskega sklada za regionalni razvoj. Namen programa je izboljšati uspešnost politik za regionalni razvoj, ki jo lahko zagotovijo regionalne in lokalne oblasti in drugi akterji s pomočjo izmenjave, razširjanja in prenosa izkušenj, znanja in dobrih praks. Cilj programa INTEREG IVC je spodbujanje regionalnega razvoja s pomočjo sodelovanja in učenja od drugih držav. Glavne aktivnosti so: inovacije, na znanju temelječe gospodarstvo, varstvo okolja in preprečevanje tveganj.

Program je sestavljen iz dveh prioritet:

1. prioriteta: Inovacije in na znanju temelječe gospodarstvo. Ta prioriteta vključuje sledeča področja: inovacije, raziskave in razvoj tehnologije, podjetništvo in MSP, informacijska družba, zaposlovanje, človeški kapital ter izobraževanje.

2. prioriteta: Okolje in preprečevanje tveganj. Ta prioriteta vključuje sledeča področja: naravna in tehnološka tveganja (vključno s podnebnimi spremembami), upravljanje z vodami, upravljanje z odpadki, biodiverziteti in ohranjanje naravne dediščine (vključno s kakovostjo zraka), energija in trajnostni javni prevoz ter kulturna dediščina in krajina.

5.2.2. RETS

RETS - Renewable Energies Transfer System⁹⁹ je projekt sofinanciran s strani Evropske komisije, programa INTERREG IVC. Usmerjen je v reševanje izzivov na področju obnovljivih virov energije na ravni lokalnih in regionalnih oblasti. Glavni cilj projekta je namenjen poglobljanju znanja in izboljšanju sposobnosti lokalnih in regionalnih politik

⁹⁸ URL: <http://www.rets-project.eu/>, <http://www.interreg4c.eu/> (28.6.2016).

⁹⁹ V prevodu: prenos sistemov obnovljivih virov energije.

(nosilcev odločanja, javnih uslužbencev,...) na področju OVE z namenom pospešiti oziroma olajšati razvoj in implementacijo OVE skladno s strateškimi energetskega smernicami. Za doseg tega cilja je bila v okviru projekta oblikovana evropska skupnost lokalnih oblasti, ki aktivno deluje na področju izmenjave mnenj, primerov dobrih praks in učinkovitih rešitev. V projekt je vključenih 12 partnerjev iz 9 evropskih držav članic EU: Francije (2), Nemčije, Madžarske, Italije, Portugalske (2), Anglije (2), Nizozemske, Romunije in Slovenije. Partnerji v projektu imajo različno predznanje in izkušnje na področju uporabe OVE in trajnostnega gospodarjenja z energijo. Poleg lokalnih oblasti so partnerji v projektu tudi strokovno usposobljeni centri kot npr. univerze in energetske agencije, ki delajo raziskave in opravljajo storitve na področju OVE. Pomembnejše aktivnosti partnerjev projekta so usmerjene v oblikovanje enostavnih in uporabnih orodji, namenjenih lokalnim oblastem kot pomoč pri sprejemanju pravih, osveščenih odločitev v okviru implementaciji tehnologij OVE. V okviru projekta so organizirani študijski obiski namenjeni izmenjavi idej in praks med člani omrežja, opravljena je analiza regionalnih pobud OVE in oblikovana zbirka primerov in prenosov dobrih praks, organizirani so seminarji namenjeni posameznim lokalnim oblastem, oblikovan je spletni portal¹⁰⁰, ki je namenjen objavljanju strokovnih člankov, izmenjavi mnenj in prenosu informacij med lokalnimi oblastmi in strokovnjaki, pripravljene so brošure, glasila, itd.

5.3. Postopek ustanovitve energetske zadruga v RS in članstvo

Energetske zadruga kot take niso posebej opredeljene v slovenski zakonodaji. V tem smislu lahko energetska zadruga opredelimo kot zadruga, v kateri je kot njena klasifikacija dejavnosti navedena energetska dejavnost in da se aktivno ukvarjajo z njo. Gre za upravni postopek in v tem pogledu se ustanavljanje zadruga ne razlikuje od ustanovitve katere koli druge zadruga. Zadruga so oblikovane v skladu z določbami Zakona o zadrugah (ZZad).¹⁰¹ Po slovenskem zakonu o zadrugah lahko zadruga ustanovijo najmanj trije ustanovitelji. Ustanovitelji so lahko fizične oziroma pravne

¹⁰⁰ URL: <http://www.energap.si/> (5.7.2016).

¹⁰¹ Več o tem pod točko B v poglavju 2.1.1..

osebe. Ustanovitelji zadruge, ki so fizične osebe, morajo biti poslovno sposobni. Ustanovitev zadruge se začne s sprejetjem akta o ustanovitvi. Bistvene določbe, ki jih mora vsebovati Akt o ustanovitvi so:¹⁰²

1. imena in naslovi oziroma sedeži ustanoviteljev,
2. sklep o sprejemu združnih pravil,
3. sklep o izvolitvi organov zadruge, ki jih mora zadruga izvoliti v skladu z zakonom in s svojimi pravili,
4. kraj in datum ustanovnega občnega zbora,
5. podpise vseh ustanoviteljev.

Obvezne določbe Akta o ustanovitvi zadruge so združna pravila, ki morajo v skladu s 6. členom zakona med drugim urejati:¹⁰³

1. firmo in sedež zadruge,
2. dejavnost zadruge,
3. morebitne posebne pogoje za sprejem v članstvo,
4. odpovedni rok in morebitne posebne pogoje za izstop iz zadruge,
5. razloge, zaradi katerih je lahko član izključen iz zadruge,
6. delež, ki ga mora vpisati vsak član (obvezni delež), število obveznih deležev, če morajo člani vpisati več kot en obvezni delež, ali pa podlago za določitev višine obveznega deleža ali števila obveznih deležev, če morajo posamezni člani vpisati obvezni delež v različni višini oziroma različno število obveznih deležev,
7. rok in način vplačila za najmanj eno polovico obveznega deleža,
8. druge obveznosti članov, zlasti glede sodelovanja z zadrugo, oziroma pogoje, pod katerimi se lahko takšne obveznosti uvedejo oziroma povečajo,
9. odgovornost članov za obveznosti zadruge,
10. podlago za razporeditev presežka ter za poravnavo morebitnih izgub pri poslovanju,
11. sklic in odločanje občnega zbora, če je občni zbor sestavljen iz predstavnikov, pa tudi izvolitev, odpoklic in dobo, za katero so izvoljeni predstavniki,

¹⁰² 5. člen ZZad.

¹⁰³ 6. Člen ZZad

12. delovno področje, izvolitev, odpoklic in mandatno dobo predsednika in drugih organov zadruga,
13. zastopanje in predstavljanje zadruga,
14. obveščanje članov o sklepih občnega zbora in poslovno tajnost zadruga,
15. način delitve premoženja, ki preostane po poplačilu upnikov in vračilu deležev v likvidacijskem ali stečajnem postopku, oziroma namen tega premoženja, če se ne razdeli med člane.

Zadruga pridobi pravno in poslovno sposobnost z vpisom akta o ustanovitvi v sodni register. Člani zadruga so lahko fizične ali pravne osebe.

Član zadruga pristopi v članstvo zadruga s pristopno izjavo, ki velja od podpisanega določena datuma na izjavi. S podpisom se član obvezuje, da je seznanjen z vsemi pravicami, obveznostmi in odgovornostmi, ki izhajajo iz normativnih aktov.¹⁰⁴

Zakon določa, da se mora vsak član seznaniti s pravili zadruga oziroma pravicami, obveznostmi in odgovornostmi, ki izhajajo iz članstva,¹⁰⁵ še preden ta podpiše pristopno izjavo. Članstvo lahko nastane z dnem, ko organ zadruga prejme sklep o sprejemu pristopne izjave. Zakon pa omogoča, da lahko oseba postane član že z dnem, ko je zadruga sprejela pristopno izjavo. V obeh primerih pa mora zadruga najkasneje v 60 dneh po prejemu pristopne izjave pisno obvestiti podpisnika s katerim dnem je postal član zadruga.¹⁰⁶ V primeru, da zadruga svojih članov ne obvesti o sprejetju v članstvo v predpisane roku, velja, da je omenjeni član pristopno izjavo sprejel. V pristopni izjavi¹⁰⁷ je določen znesek, ki ga mora plačati vsak član zadruga in število deležev, ki mu kot član zadruga pripadajo. Norme, ki določajo kdaj nastane članstvo so dispozitivne narave.

V primeru, da je pristopna izjava potencialnega člana zavrnjena, ima ta možnost pritožbe na občni zbor ali drug organ zadruga, ki je za to pristojen.

¹⁰⁴ Prvi odstavek 8. člena Zzad.

¹⁰⁵ Peti odstavek 8. člena Zzad.

¹⁰⁶ Tretji odstavek 8. člena Zzad.

¹⁰⁷ Drugi odstavek 8. člena Zzad.

5.4. Ustanovitev SCE s sedežem v Sloveniji

Podrobnejši pogoji za ustanovitev SCE¹⁰⁸ s sedežem v Sloveniji so določeni v Uredbi 1435/2003/ES¹⁰⁹ in Zakonu o zadrugah. Eden pomembnejših ciljev evropske zadruga je podpora pri razvijanju gospodarskih in družbenih dejavnosti članov. Gre za pomoč pri sklepanju pogodb z ostalimi člani za dobavo surovin, storitve ali izvedbo določenih del, ki jih SCE naroči ali želi izvesti. Namen evropske zadruga je lahko tudi omogočanje izvajanja storitev njenih članov s tem, da olajšujejo njihovo udeležbo v gospodarskih dejavnostih v drugih evropskih ali nacionalnih zadrugah. SCE lahko ustanovi najmanj pet ali več fizičnih oziroma pravnih oseb. Lahko nastane z združitvijo nacionalnih zadruga, pri tem je potrebno izpolniti pogoj, da sta vsaj dve zadrugi ustanovljeni v dveh različnih evropskih državah. Višina minimalnega osnovnega kapitala, ki je potreben za ustanovitev evropske zadruga znaša 30.000,00 eurov.

Na tem mestu je pomembna še *Direktiva Sveta 2003/72/ES*¹¹⁰ z dne 22. julija 2003 o dopolnitvi statuta evropske zadruga glede udeležbe delavcev. Namen Direktive je oblikovati enoten pravni okvir, na podlagi katerega bi morale biti zadruga ter druge pravne in fizične osebe iz različnih držav EU sposobne načrtovati in izvesti reorganizacijo svojega poslovanja v obliki združništva na ravni EU.

5.5. Primeri energetske zadruga v Sloveniji

Gre za predstavitev prvih primerov iz prakse. Prvi je že zaživel, ostala dva pa se še razvijata. Pri združnem modelu Lesne zadruga Loški potok gre za energetske zadruga rabe lesne biomase za ogrevanje. Drugi dve energetske zadruga pa sta še v fazi idejnega projekta. Imenujeta se Sončna zadruga in energetske zadruga o energetske

¹⁰⁸ Societas cooperativa Europea.

¹⁰⁹ Uredba 1435/2003, več o tem v poglavju 2.2.4..

¹¹⁰ URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=URISERV%3A126018> (27.6.2016).

samooskrbi Občine Šentrupert o izgraditvi še enega obrat kogeneracije za proizvodnjo elektrike in toplote.

V Loškem Potoku so ustanovili lokalno energetska zadrugo, v katero so povezali lokalne deležnike. Osnovo zadruga pomeni daljinsko ogrevanje, vendar so njihove ambicije precej večje. Med drugim se je vključilo sedem samostojnih podjetnikov, sekačev, ki delajo v gozdu. Kotlovnica bo porabljala lesno biomasa, zadruga pa se je prijavila na razpis za izvajanje sečnje v gozdovih. V sistem poleg javnih objektov vključujejo tudi nekatere druge, ki se pridružujejo zaradi ugodnih cen toplote. Zadruga ne bo ustvarjala dobička. Ves morebiten finančni presežek se bo prelili v nižjo ceno toplotne energije in v višjo ceno lesne biomase, odkupljeno od zadrušnikov. Zadruga je zdaj pred pridobitvijo gradbenega dovoljenja in izborom izvajalca za izvedbo daljinskega ogrevanja. Naložba je ocenjena na 530 tisoč evrov. Načrtujejo postavitev centra za lesno biomasa. Izdelovali bodo sekance, sprva za interno uporabo, zmogljivosti pa ocenjuje na tolikšne, da bi bila možna tudi prodaja v širši okolici.¹¹¹ K sodelovanju so pridobili celovško Zvezo bank, zvezo zadružnih hranilnic zamejskih Slovencev. Zveza bank je v projektu videla potencial in zagotovila kreditna sredstva, da so lahko začeli uresničevati konkretne projekte.

Ime Sončna zadruga¹¹² ne ustreza povsem načrtovani dejavnosti. V Sončni zadrugi delujejo tako, da iščejo sisteme daljinskega ogrevanja na kurilno olje s potencialom predelave na obnovljive vire. Občina, lastnica takšnega sistema, vstopi v Sončno zadrugo, zadruga po posodobi sistem in uvede mikroogrevanje na lesno biomasa. V lokalnem okolju poišče dobavitelja lesne biomase. Poslovni model zadruga je takšen: občini prodaja toploto po ceni, v katero sta vključena nakup lesne biomase po ceni, ki je nekoliko višja od tržne, in okoli desetodstotna marža.

Podoben model želijo uporabiti tudi pri malih hidroelektrarnah. V okviru vseevropskega projekta vnovične oživitve starih mlinov spodbujajo predelavo zapuščenih mlinov v male hidroelektrarne. V takšnem primeru se lahko v Sončno zadrugo včlanijo lastniki parcel ob potokih ali lastniki starih mlinov. Zadruga izpelje naložbo in izplačuje

¹¹¹ Šalamun, Strah pred skupnim vlaganjem je odveč, v: Finance, Časnik Finance (2012), str.12.

¹¹²Zadruga sončnih elektrarn Slovenije z.o.o., URL: <http://zsos.si/> (18.7.2016).

zadružniku nadomestilo za dogovorjeno obdobje. Po koncu tega obdobja preide elektrarna v last zadružnika¹¹³..

Idejni projekt lokalne samooskrbe Občine Šentrupert naj bi bil že pripravljen.¹¹⁴ Po pričakovanju razpisa za evropska sredstva in razpisu države za podporo električni energiji iz obnovljivih virov in visoko učinkovite soproizvodnje toplote in elektrike, naj bi s projektom pričeli v letu 2017. Šlo naj bi za model trajnostne rabe obnovljivih virov za proizvodnjo energije iz biomase. Odvečno toploto iz nove kogeneracije bi uporabili za sušilnice lesa, ki ga je v občini veliko. Leta 2014 so zagnali obrat za soproizvodnjo toplote in električne energije iz lesnega plina, za katerega so pridobili 641 tisoč evrov nepovratnih sredstev, kar je približno polovica celotne naložbe, izvedene v okviru projekta Energetske samooskrbe Občine Šentrupert do leta 2020. Zmogljivost elektrarne je 250 kilovatov električne in 600 kilovatov toplotne energije, žene pa jo pet kogeneracijskih naprav. Vso proizvedeno električno energijo posredujejo v omrežje, s toplotno energijo pa po potrebi dopolnjujejo ogrevanje zaporov. Gre za prvi primer proizvodnje toplote in elektrike na lesni plin v javnem sektorju v državi.

Z Lesno-gozdarsko zadrugo Dolenjske želijo dokazati, da evropska načela energetskih zadrug lahko zaživijo tudi pri nas. Interesno povezovanje članom omogoča izboljšanje konkurenčne sposobnosti in hkrati poveča ekonomsko učinkovitost vseh deležnikov s skupnim nastopom na trgu. Njihov cilj je, da bi našete dobre prakse prenesli tako na območje celotne Mirnske doline, kot tudi na območje jugovzhodne Slovenije.¹¹⁵

Za takšne pionirske projekte je še posebej pomembno, da uspejo, saj bo od tega odvisno, kakšen bo bodoči odziv potencialnih vlagateljev v zadruge in tudi finančnih institucij. Zadružništvo je bilo do sedaj v Sloveniji razvito samo na področju kmetijstva, pa še na te se večkrat nepravilno gleda kot na ostanek socialistične ureditve.

Velika večina potencialnih vlagateljev nima znanja za proučitev vseh vidikov vlaganja v obnovljive vire energije in učinkovite rabe energije in za vlaganje v zadruge, kakšne priložnosti so na tem področju in seveda tudi kakšna tveganja. Zato se jih večina odloča na osnovi izkušenj in priporočil prijateljev, znancev, mnenjskih voditeljev. Pri

¹¹³ Šalamun, prav tam str. 13.

¹¹⁴ Hočevar, Energetika Šentrupert načrtuje novo kogeneracijo, v: Časnik Finance, (2016).

¹¹⁵ Hočevar, prav tam.

tem bo zelo pomembna tudi vloga medijev, če bodo izpostavili pozitivne primere energetskega zadruženja, o njih poročali z naklonjenostjo, bo to velika spodbuda za razvoj energetskega zadruženja pri nas.

Kljub temu, da bi pričakovali, da se finančne institucije odločajo drugače, na osnovi poglobljenih analiz njihovih strokovnjakov, pa izkušnje kažejo, da se v Sloveniji odločajo zelo podobno kot običajni državljani, ki razmišljajo, kako najbolje oplemeniti svoje prihranke. Zato bo tudi interes finančnih institucij za sovlaganje in kreditiranje energetskega zadruženja v veliki meri odvisen od uspešnosti pionirskih projektov in odziva medijev. To se je pokazalo pri financiranju naložb v obnovljive vire energije v letih 2010 – 2012, ko se je v Sloveniji prvič začelo investirati v le-te v večjem obsegu.

6. SKLEP

Zadružništvo se je že v preteklosti pokazalo kot učinkovita oblika gospodarskega nastopanja na trgu. Praksa v nekaterih evropskih državah kaže, da je novo pojavljanje zadružništva v obliki energetske zadrug (REScoops) zelo primerna z ekonomskega in pravnega vidika, hkrati pa nudi podlago za učinkovito doseganje in uresničevanje programov iz naslova varstva okolja oziroma zelene energije. Poleg tega, da so energetske zadrug neposredno usmerjene na okoljska vprašanja, na več ravneh prispevajo k povečanju za skupno dobro, stabilizirajo lokalno gospodarstvo, se odzivajo na potrebe ljudi v skupnosti in ustvarjajo bolj pravičen sistem distribucije kapitala.

Slovensko gospodarstvo je razdeljeno do te mere, da nekateri sektorji nimajo možnosti konkurirati na velikem energetske evropskem trgu. Prej kot se bomo pri nas začeli zavedati prednosti povezovanja v energetske zadrug, prej bomo lahko z ekonomijo obsega dosegli enakovreden položaj. Zato mora država najti mehanizme za aktivno spodbudo podjetnikom ali lokalnim skupnostim, da se lahko povežejo v zadrug, ali z namenom skupnega delovanja, ali take zadrug, ki se ustanovijo z namenom ustvarjanja ugodnega okolja za zagotavljanje energetske potreb ter s tem povečanja ekonomske učinkovitosti poslovanja.

Slovenija bi lahko natančneje opredelila razpoložljive vire in poslovne načrte v okviru projektov, ki jih omogočajo energetske zadrug.

Stroškovna učinkovitost in izvedljivost teh projektov je odvisna od nekaj ključnih dejavnikov, kot so potencial tehnologije in surovin, politike spodbujanja naložb v OVE, možnosti financiranja, družbena sprejemljivost umeščanja v okolje in pravni okvir, v katerem projekt lahko zaživi.

Prvi dejavnik je gotovo bistvenega pomena za nadaljnje korake. Slovenija je največ investicij izvedla na področju sončne energije, nekaj tudi v lesno biomaso, medtem, ko so drugi viri investicij v OVE zastopani v manjši meri.

V letih 2009 – 2012 smo v Sloveniji imeli zelo ugodno politiko spodbud naložb v OVE, ki pa so bile v začetku leta 2014 v celoti ukinjene. Nov EZ-1 sprejet v začetku leta 2014 sicer predpisuje novo politiko spodbud, ki se do danes še ni začela izvajati.

Tretji dejavnik so možnosti financiranja. Tukaj ima pri nas zelo pozitivno vlogo Eko sklad, ki ponuja posojila za naložbe v OVE po ugodnejši obrestni meri, občasno pa tudi

nepovratna sredstva, s katerimi je možno sofinancirati del investicije. V obdobju, ko so bile te investicije zaradi ugodne politike spodbud visoko donosne, so tudi banke kar v precejšnjem obsegu kreditirale te naložbe.

Četrti dejavnik družbena sprejemljivost umeščanja v okolje je v Sloveniji precej omejitven dejavnik, sploh pri izkoriščanju energije vetra, delno pa tudi pri malih hidroelektrarnah in bioplinarnah. Zaradi nasprotovanja lokalnega prebivalstva smo do sedaj v celotni Sloveniji uspeli postaviti le dve večji vetrnici, z nasprotovanjem in tudi izsiljevanjem lokalne skupnosti in prebivalstva pa se večkrat srečujejo tudi investitorji v male hidroelektrarne in bioplinarne.

Tudi pravni okvir je zelo pomemben dejavnik, ki vpliva na investicije v OVE. Najprej je v sklopu energetske zakonodaje potrebno pripraviti okvirje, ki omogočajo naložbe v OVE in njihovo enakopravno ali prednostno priključitev na omrežje. To področje smo v zadnjih letih v Sloveniji uredili.

Drugi sklop je prostorska zakonodaja, ki ureja umeščanje OVE v prostor. Tukaj je bilo največ narejenega na področju sončnih elektrarn, tudi pri biomasi in bioplinarnah ni večjih težav, zadeve se v pravo premikajo pri vetru, največ ovir pa je še vedno pri hidroelektrarnah. Tukaj tudi pri malih hidroelektrarnah postopek od začetka aktivnosti investitorja do pridobitve gradbenega dovoljenja v idealnem primeru traja sedem let.

Tretji sklop so davčna, delovna in pokojninska zakonodaja, s katerimi se da ravno tako v veliki meri spodbujati naložbe v OVE. Na tem področju v Sloveniji ni bilo narejenega še nič, trenutna zakonodaja na teh področjih pa večkrat celo nerazumno ovira naložbe v OVE, namesto da ji jih spodbujala.

Kar nekaj tem omejitvenim dejavnikom bi se na dokaj lahek način dalo izogniti z energetske zadruge. To še posebej velja za sprejemljivost umeščanja v okolje, financiranje teh projektov v obdobju ne več tako visokih donosov teh naložb in izogitvi dela ovir, ki izhajajo iz davčne, delovne in pokojninske zakonodaje. Zato bi bilo najbolje opredeliti razvojni načrt energetske zadruge kot nacionalni projekt, ki bo v okviru danih zakonskih pogojev deloval najbolj optimalno. Tako so v začetnem razvojnem obdobju delovale tudi države, ki so danes vodilne na področju razvoja energetske zadruge. Npr. Nemčija in Danska sta v nacionalnih razvojnih projektih energetske zadruge podali priporočila, opredelili potencialne za možne projekte in prilagajanje poslovnih modelov glede na trenutni zakonodajni okvir. Če v Sloveniji upoštevamo trenutne zakonske pogoje za realizacijo projektov energetske zadruge, je priporočljivo, da se članstvo

zadruge, ki bi vlagali v OVE osredotočijo na tiste tehnologije, ki zagotavljajo donosnost glede na trenutno veljavno zakonodajo in ki zagotavlja hitro in enostavno realizacijo. V zvezi s tem moramo spodbujati projekte za lastno energetske učinkovitost, kot tudi projekte za ogrevanje in pripravo tople sanitarne vode s pomočjo toplotne črpalke, ogrevanje na biomaso in uporabo sončnih panelov za proizvodnjo električne energije. Projekti so relativno enostavni in hitro dosegljivi z dobrimi donosi naložb. Na dolgi rok bo potrebno razviti integrirane sisteme za električno energijo, energijo za uporabo električnih vozil, hrambo energije, popolno recikliranje in uporaba odpadkov, itd.

Z energetskimi zadrugami za vetrne elektrarne bi rešili tudi največji problem pri postavljanju vetrnic v Sloveniji, ki ga predstavlja nasprotovanje lokalnega prebivalstva. Izkušnje iz držav, kjer imajo postavljenih največ vetrnic, namreč kažejo, da z vključitvijo lokalnega prebivalstva v projekt postavitve vetrnic tako, da so soudeleženi pri donosu in pri cenejši električni energiji iz teh vetrnic, nasprotovanje v večini primerov izgine.

Evropske izkušnje so prinesle tudi inovativne načine financiranja. Na primer, vetrna elektrarna Middelgrunden na odprtem morju na Danskem, ki je eden od najbolj znanih energetske združnih projektov (RESScoop) projektov na svetu. Ta je financirana s prodajo deležev v projektu za državljane Danske. Na ta način so zbrali 50 odstotkov celotne investicije v vrednosti približno 40 milijonov evrov. Podoben predlog načina financiranja bi lahko morda uporabili v Sloveniji, na primer zbiranje denarja v lokalnih (regionalnih) centrih za skupne projekte sodelovanja, kot prvi korak za naložbe, ki niso kapitalsko intenzivne. Pomembno je, da se zagotovi dostop do različnih finančnih instrumentov, subvencij, posojil, vzajemnih skladov, kratkoročnih posojil, jamstvenih skladov, da se lahko zagotovi začetni kapital za doseganje likvidnosti.

Na voljo so tudi sredstva EU za financiranje projektov združništva za naložbe v OVE, vendar njihovo koriščenje zahteva precej organizacijskih sposobnosti zaradi zahtevnosti projektnih vlog, nadzora in vodenja projekta ter potrebe po sofinanciranju. Glavni poudarki projektov s sredstvi EU so trenutno usmerjeni v bioplin, biomaso (predvsem za ogrevanje stavb in sosesk), energetske učinkovitost stavb in sončni termalni sistem.

Zaveze glede učinkovite rabe energije bodo predstavljale za Slovenijo veliko obveznost, saj se npr. v osnovnem scenariju Osnutka Nacionalnega energetskega programa (NEP) poraba primarne energije do leta 2020 celo rahlo povečuje, v 2030-2050 pa ostane

praktično nespremenjena, medtem ko Kažipot 2050¹¹⁶ na ravni EU predvideva 40 odstotno zmanjšanje do leta 2050 glede na 2005.¹¹⁷

Prava energetska zadruga nastane tam, od koder izvirajo dejanske potrebe in pobude tistih, ki proizvajajo ali opravljajo storitve. Zadruga so po svoji naravi teritorialno povezane, saj združujejo lokalne prebivalce in ustvarjajo nove vrednosti, ki se nato vrne nazaj k lokalni skupnosti. Bistvo energetskih zadrug je v podpori javnih storitev in za izboljšanje socialnih standardov neke lokalne skupnosti. Ne samo, da energetske zadruga ponujajo upanje in možnosti za izboljšanje gospodarstva lokalne skupnosti, ampak predstavljajo tudi možnost, da izboljšamo energetske učinkovitost z zeleno energijo, s katero ne obremenjujemo okolje. Slovenija je že v zamudi s sprejetjem Energetskega koncepta (EKS) za prehod Slovenije v nizkoogljično družbo in zmanjšanje odvisnosti od uvoza in rabe fosilnih goriv. Usmeritve in ukrepi na energetskem področju morajo biti v največji možni meri usklajeni tudi z drugimi politikami, vsi skupaj pa si moramo prizadevati za enake cilje. Energetske zadruga so pred slovenskimi vrati. Slovenija jih mora samo še na široko odpreti.

¹¹⁶ Gre za nizkoogljično strategije EU, k čemur se je v Kopenhagenu zavezala tudi Slovenija. Bistvo Kažipota je doseganje dolgoročnega cilja znižanja emisij in prilagajanja na podnebne spremembe do leta 2050.

¹¹⁷ URL: <http://www.energetika-portal.si/novica/n/izhodisca-za-udelezbo-delegacije-republike-slovenije-na-neformalno-srecanje-ministrov-za-energij/> (9.8.2016).

7. BIBLIOGRAFIJA

VIRI

Danish Act on Public and Private Limited Companies (the Danish Companies Act), the Danish Parliament, Danish Executive Order no. 172 of 22, DL: 468 of 17/06/2008, Copenhagen, Marec 2010.

Direktiva 2009/28/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, spremembi in poznejši razveljavitvi direktiv 2001/77/ES in 2003/30/ES, Bruselj, 23. aprila 2009.

Executive Order on the Act on Certain Commercial Undertakings, The Danish Ministry of Economics and Business Affairs, Copenhagen, Maj 2010.

Ministrstvo za infrastrukturo RS, Dolgoročno načrtovanje energetske politike, dostopno na: <http://www.energetika-portal.si/dokumenti/strateski-razvojni-dokumenti/dolgorocno-nacrtovanje-energetske-politike/> (9.8.2016).

Resolucija OZN o združništvu in socialnem razvoju: A/RES/64/136, Resolution adopted by the General Assembly, Sixty-fourth session Agenda item 61 (b), 18 December 2009 dostopno na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/469/99/PDF/N0946999.pdf?OpenElement> (29.6.2016).

The International Co-operative Alliance, n. d. Co-operative identity, values & principles, Brussels, dostopno na <http://ica.coop/en/media/resources> (5.7.2016).

The International Energy Agency, World Energy Outlook 2014: Executive Summary: International Energy Agency, Pariz 2014 dostopno na: https://www.iea.org/publications/freepublications/publication/WEO_2014_ES_English_WEB.pdf

Uredba za samooskrbo z električno energijo iz obnovljivih virov energije, Uradni list RS št. 97/2015, Ljubljana 2015.

Zakon o zadrugah (ZZad-UPB2), Uradni list RS, št. 97/2009, Ljubljana 2009.

REScoop 20-20-20, Best practices Report, 2013, str. 16-22; Poročilo dostopno na: <https://rescoop.eu/system/files/REScoop%20Best%20Practices%20Report%201.pdf> (8.7.2016).

REScoop 20-20-20, Best practices Report, 2013, str.6-13 ; Poročilo dostopno na: <https://rescoop.eu/system/files/REScoop%20Best%20Practices%20Report%202.pdf> (9.7.2016).

Svet Evropske unije, Uredba o statutu evropske zadruga (SCE), št. 1435/2003, Ur.l.št. 207 z dne 18. 8. 2003, Bruselj (22. julij 2003).

LITERATURA

Anna Schreuer, Energy cooperatives and local ownership in the field of renewable energy. Country Cases Austria and Germany, RiCC – raziskovalno poročilo 2010/4, Research Institute for Co-operation and Co-operatives (RiCC), Ekonomsko poslovna

fakulteta na Dunaju, Avstrija, 2012, str. 12-29; dostopno na: [https://www.wu.ac.at/fileadmin/wu/d/ri/ricc/Forschung/Laufende Projekte/researchreport2012_2.pdf](https://www.wu.ac.at/fileadmin/wu/d/ri/ricc/Forschung/Laufende_Projekte/researchreport2012_2.pdf) (4.7.2016)

Andreja Šalamun, Strah pred skupnim vlaganjem je odveč, Finance, Časnik Finance, d.o.o., Ljubljana, št. 75, april 2012, str. 12-13.

Andreas Wieg, Dr. Julia Veßhoff, Nils Boenigk, Benjamin Dannemann, Carolin Thiem, Energy cooperatives: citizens, communities and local economy in good company, DGRV – Deutscher Genossenschafts und Raiffeisenverband e.V., Berlin, Nemčija 2012, dostopno na: <http://communityenergyengland.org/wp-content/uploads/2014/12/Appendix-2.pdf> (6.6.2016).

Bolinger Mark, Community Wind Power Ownership Schemes in Europe and their Relevance to the United States, Lawrence Berkeley National Laboratory, 05. 15. 2001, članek dostopen na <https://escholarship.org/uc/item/78k755vv> (5.6.2016).

Borut Hočvar, Energetika Šentrupert načrtuje novo kogeneracijo, Finance, Časnik Finance, d.o.o., Ljubljana, dostopno na spletu: <http://oe.finance.si/8845228/Energetika-Sentrupert-nacrtuje-novo-kogeneracijo> (14.7.2016).

Craig Morris, Martin Pehnt, Energy Transition The German Energiewende, Heinrich Böll, Berlin, Nemčija, Julij 2015, str.33-59
dostopno na: http://energytransition.de/wp-content/themes/boell/pdf/en/German-Energy-Transition_en.pdf (2.7.2016).

Dan van der Horst, Socialno podjetništvo in obnovljivi viri energije: nastajajoče pobude in prakse, Social Enterprise Journal, University of Birmingham, Velika Britanija 2008, povzetek

Danish Wind Turbine Owners' Association, Wind Turbines in Denmark, published by the Danish Energy Agency, publikacija November 2009, dostopna na: http://www.ens.dk/sites/ens.dk/files/dokumenter/publikationer/downloads/wind_turbines_in_denmark.pdf(3.7.2016).

Genossenschaften in Deutschland, spletna stran dostopna na: <http://www.genossenschaften.de/gesch-ftsmodelle-von-energiegenossenschaften> (2.7.2016).

Evropska agencija za okolje, Letno poročilo 2014, Urad za publikacije v Evropski uniji (2015), dostopno na: file:///C:/Users/Robert%20Otošec/Downloads/Annual%20report%202014_THAS15001ENN.pdf (13.7.2016), str. 44-50.

Evropska komisija Single Market B-1049, Consultation on the EU Corporate Governance Framework, Identification number in the register 96315373291-29, Brusel, 15. Juli 2011, mnenje dostopno na: [https://www.dgrv.de/weben.nsf/2a1a6cd05dbb01c0c1256e2f005612d1/7c8d26d8c5e776a7c1257a29004ef75e/\\$FILE/Corporate_Governance_DGRV_en.pdf](https://www.dgrv.de/weben.nsf/2a1a6cd05dbb01c0c1256e2f005612d1/7c8d26d8c5e776a7c1257a29004ef75e/$FILE/Corporate_Governance_DGRV_en.pdf) (5.7.2016)

Evropska komisija, Širjenje modela energetske zadruge, povzetek s seminarja, Bruselj, 18.3.2015, dostopno na: <https://ec.europa.eu/easme/en/news/spreading-model-renewable-energy-cooperatives> (29.6.2016).

Hrvaška zadružna zveza, Zadrugarstvo je put do veće konkurentnosti hrvatskog gospodarstva, 2013, Nova zadruga, glasilo za zadružno poduzetništvo, št. 35, Zagreb 2013

Jamie Peters, How to promote them especially on the Greek islands, Renewable Energy Cooperatives Conference, 6.9.2014, dostopno na:
http://gr.boell.org/sites/default/files/uploads/2014/09/sifnos_report_jamie_peters_0.pdf (20.6.2016).

Jens H. M. Larsen 1, Hans Christian Soerensen 2, Erik Christiansen, Stefan Naef, Per Vølund, Experiences from Middelgrunden 40 MW Offshore Wind Farm, Copenhagen, Danska, 2005, dostopno na:
<https://www.umass.edu/windenergy/sites/default/files/downloads/pdfs/ExperiencesfromMiddelgrunden40MWOffshoreWindFarmLarsenOct05.pdf> (12.7.2016).

Julie Rijpens, Sebastià Riutort and Benjamin Huybrechts, Report on REScoop business models, EMES network and Centre for Social Economy, Univerza v Liegu, Belgija, 2014

Laurie Guevara-Stone, A small country goes big with renewables: Denmark's goal to be fossil-free, URL: <http://reneweconomy.com.au/2016/a-small-country-goes-big-with-renewables-denmarks-goal-to-be-fossil-fuel-free-85027> (9.8.2016).

Louise L. Hay, Nikoli ni prepozno, Založba Primus, Ljubljana 2009, str.16.

M. Đukan, M. Vajdić, M. Kirac, R. Pašičko, T. Medić, A. Lucić, D. Miletić, I. Szekeres, E. Jerkić, F. Brničević, Priručnik za osnivanje energetskih zadruga, Projekt razvoja hrvatskih energetskih zadruga, Zagreb 2013.

Nemški urad za statistiko, Statistischen Bundesamtes, Statistisches Bundesamt, Jährliche Körperschaftsteuerstatistik 2012 URL:
https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/FinanzenSteuern/Steuern/Koerperschaftsteuer/KoerperschaftsteuerstatistikJ5799701127004.pdf?__blob=publicationFile&str.15-23 (26.8.2016).

Odbor za industrijo, raziskave in energetiko, Poročilu o napredku na področju energije iz obnovljivih virov, št. poročila (2016/2041(INI)) z dne 31.5.2016.